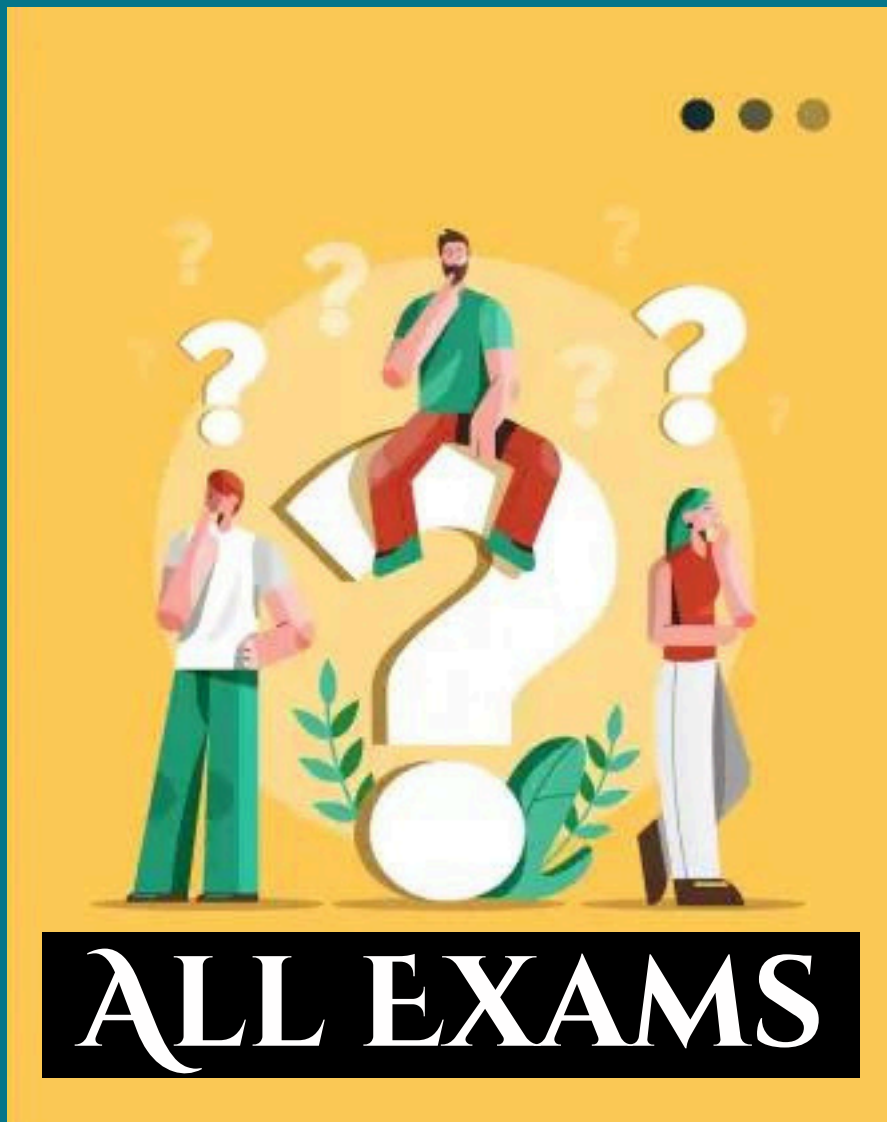

Weekly Quiz Compilation

Download Free PDF

Q.1

नवीन निष्कर्षानुसार, तामिळ-ब्राह्मी लिपीचा उगम ईसापूर्व कोणत्या शतकात झाला?

1. 5वे शतक BCE
2. सहावे शतक BCE
3. 7वे शतक BCE
4. 8वे शतक BCE

Answer:

C

Sol:

- अलीकडील वैज्ञानिक विश्लेषणाने तामिळ-ब्राह्मी लिपीचा उगम 6 व्या शतकात मागे ढकलला आहे.
- महत्वाचे मुद्दे:
- नवीन वैज्ञानिक तारखा: प्रवेगक मास स्पेक्ट्रोमेट्री (AMS) डेटिंगने तामिळी लिपीची उत्पत्ती शंभर वर्षे मागे ढकलली आहे.
- पूर्वीचा विश्वास: सुरुवातीला 2019 AMS डेटिंगवर आधारित 6 व्या शतकातील बीसीईचा विचार केला गेला.
- सुधारित तारीख: नवीन निष्कर्ष सूचित करतात की लिपी 7 व्या शतकात ई.पू.
- सर्वात जुनी तारीख: तामिळनाडूच्या थुथुकुडी जिल्ह्यातील शिवगलाई येथून ६८५ BCE.
- शोधाचे महत्त्व:
- अशोकाच्या काळात ब्राह्मी लिपी प्रचलित झाल्या या पूर्वीच्या समजुतीला आव्हान देते.
- साक्षरतेचे पुरावे: तामिळनाडूमध्ये सापडलेल्या कोरलेल्या कुंड्या सुरुवातीच्या ऐतिहासिक काळात साक्षरतेचा प्रवेश आणि पातळी दर्शवतात.
- व्यापक वापर: सामान्य लोकांच्या वैयक्तिक नावांसह कोरलेले शिलालेख व्यापक लिपी वापर दर्शवतात.
- भारताच्या इतिहासावर प्रभाव:
- ऐतिहासिक टाइमलाइन: भारताच्या ऐतिहासिक टाइमलाइनवर परिणाम, संगम युगाला तीनशे वर्षे मागे ढकलणे.
- इतिहासाच्या पुनर्लेखनाचे प्रयत्न: तामिळनाडूमधून भारताच्या इतिहासाचे पुनर्लेखन करण्याच्या वैज्ञानिक प्रयत्नांना 2019 आणि 2021 मधील निष्कर्षानंतर गती मिळाली.

Q.2

कोणत्या नवीन वैज्ञानिक पद्धतीमुळे तामिळ-ब्राह्मी लिपीचा उगम मागे ढकलला गेला?

1. कार्बन-14 डेटिंग
2. प्रवेगक मास स्पेक्ट्रोमेट्री (AMS) डेटिंग
3. थर्मोल्युमिनेसन्स डेटिंग
4. रेडिओकार्बन डेटिंग

Answer:

B

Sol:

- अलीकडील वैज्ञानिक विश्लेषणाने तामिळ-ब्राह्मी लिपीचा उगम 6 व्या शतकात मागे ढकलला आहे.
- महत्वाचे मुद्दे:
- नवीन वैज्ञानिक तारखा: प्रवेगक मास स्पेक्ट्रोमेट्री (AMS) डेटिंगने तामिळी लिपीची उत्पत्ती शंभर वर्षे मागे ढकलली आहे.
- पूर्वीचा विश्वास: सुरुवातीला 2019 AMS डेटिंगवर आधारित 6 व्या शतकातील बीसीईचा विचार केला गेला.
- सुधारित तारीख: नवीन निष्कर्ष सूचित करतात की लिपी 7 व्या शतकात ई.पू.
- सर्वात जुनी तारीख: तामिळनाडूच्या थुथुकुडी जिल्ह्यातील शिवगलाई येथून ६८५ BCE.
- शोधाचे महत्त्व:
- अशोकाच्या काळात ब्राह्मी लिपी प्रचलित झाल्या या पूर्वीच्या समजुतीला आव्हान देते.
- साक्षरतेचे पुरावे: तामिळनाडूमध्ये सापडलेल्या कोरलेल्या कुंड्या सुरुवातीच्या ऐतिहासिक काळात साक्षरतेचा प्रवेश आणि पातळी दर्शवतात.
- व्यापक वापर: सामान्य लोकांच्या वैयक्तिक नावांसह कोरलेले शिलालेख व्यापक लिपी वापर दर्शवतात.
- भारताच्या इतिहासावर प्रभाव:
- ऐतिहासिक टाइमलाइन: भारताच्या ऐतिहासिक टाइमलाइनवर परिणाम, संगम युगाला तीनशे वर्षे मागे ढकलणे.
- इतिहासाच्या पुनर्लेखनाचे प्रयत्न: तामिळनाडूमधून भारताच्या इतिहासाचे पुनर्लेखन करण्याच्या वैज्ञानिक प्रयत्नांना 2019 आणि 2021 मधील निष्कर्षानंतर गती मिळाली.

Q.3

द्वि-राज्य समाधानाची संकल्पना 20 व्या शतकाच्या सुरुवातीची आहे, विशेषतः यासह:

1. 1937 पील कमिशन आणि 1947 UN विभाजन योजना
2. 1917 बाल्फोर घोषणा आणि 1947 UN विभाजन योजना
3. 1967 सहा-दिवसीय युद्ध आणि 1993 ओस्लो करार
4. 1987 इतिहास आणि 2000 कॅम्प डेव्हिड समिट

Answer:

A

Sol:

द्वि-राज्य उपाय:

• इस्त्रायली-पॅलेस्टिनी संघर्ष सोडवण्याच्या उद्देशाने इस्त्रायली आणि पॅलेस्टिनीसाठी दोन स्वतंत्र राज्ये स्थापन करण्याच्या प्रस्तावाला द्वि-राज्य समाधानाचा संदर्भ आहे.

ऐतिहासिक संदर्भ:

• ही संकल्पना 20 व्या शतकाच्या सुरुवातीची आहे, विशेषतः 1937 पील कमिशन आणि 1947 UN विभाजन योजना.

• 1947 च्या संयुक्त राष्ट्रांच्या योजनेत आंतरराष्ट्रीयीकृत जेरुसलेमच्या बाजूने स्वतंत्र अरब आणि ज्यू राज्यांच्या निर्मितीचा प्रस्ताव होता.

प्रमुख करार आणि प्रयत्न:

• ओस्लो करार (1993-1995): इस्रायल आणि पॅलेस्टाईन लिबरेशन ऑर्गनायझेशन (PLO) यांच्यातील करारांची मालिका ज्याचा उद्देश UN ठराव 242 आणि 338 वर आधारित शांतता करार आणि पॅलेस्टिनी राज्याची स्थापना करणे आहे.

• कॅम्प डेव्हिड समिट (2000): अमेरिकेचे अध्यक्ष बिल क्लिंटन यांनी अंतिम स्थिती करारात मध्यस्थी करण्याचा प्रयत्न केला, जो शेवटी अयशस्वी झाला.

• रोडमॅप फॉर पीस (2003): चौकडी (UN, EU, US, आणि रशिया) द्वारे प्रस्तावित केलेली योजना ज्याने 2005 पर्यंत दोन-राज्य समाधानाची कल्पना केली होती.

मुख्य घटक:

• सीमा: इस्रायल आणि भविष्यातील पॅलेस्टिनी राज्य यांच्यातील मान्यताप्राप्त सीमांची स्थापना, संभाव्यतः 1967 पूर्वीच्या सीमांवर आधारित जमीन अदलाबदलीसह.

• जेरुसलेम: पवित्र स्थळांसाठी विशेष व्यवस्था असलेल्या दोन्ही राज्यांची राजधानी म्हणून जेरुसलेमचा दर्जा.

• सुरक्षा: दहशतवादाबद्दल इस्रायली चिंता आणि सार्वभौमत्वाबद्दल पॅलेस्टाईनच्या चिंतांना संबोधित करून दोन्ही राज्यांसाठी सुरक्षा सुनिश्चित करण्यासाठी उपाय.

• निर्वासित: पॅलेस्टिनी निर्वासित समस्येचे निराकरण, व्यावहारिक पुनर्वसन आणि नुकसान भरपाईसह परतीचा अधिकार संतुलित करणे.

Q.4

UN ठराव 242 आणि 338 आणि पॅलेस्टिनी राज्याची स्थापना यावर आधारित शांतता करार साध्य करण्यासाठी कोणत्या कराराचा उद्देश होता?

1. कॅम्प डेव्हिड समिट (2000)
2. रोडमॅप फॉर पीस (2003)
3. माद्रिद परिषद (1991)
4. ओस्लो करार (1993-1995)

Answer:

D

Sol:

द्वि-राज्य उपाय:

• इस्त्रायली-पॅलेस्टिनी संघर्ष सोडवण्याच्या उद्देशाने इस्त्रायली आणि पॅलेस्टिनीसाठी दोन स्वतंत्र राज्ये स्थापन करण्याच्या प्रस्तावाला द्वि-राज्य समाधानाचा संदर्भ आहे.

ऐतिहासिक संदर्भ:

• ही संकल्पना 20 व्या शतकाच्या सुरुवातीची आहे, विशेषतः 1937 पील कमिशन आणि 1947 UN विभाजन योजना.

• 1947 च्या संयुक्त राष्ट्रांच्या योजनेत आंतरराष्ट्रीयीकृत जेरुसलेमच्या बाजूने स्वतंत्र अरब आणि ज्यू राज्यांच्या निर्मितीचा प्रस्ताव होता.

प्रमुख करार आणि प्रयत्न:

• ओस्लो करार (1993-1995): इस्रायल आणि पॅलेस्टाईन लिबरेशन ऑर्गनायझेशन (PLO) यांच्यातील करारांची मालिका ज्याचा उद्देश UN ठराव 242 आणि 338 वर आधारित शांतता करार आणि पॅलेस्टिनी राज्याची स्थापना करणे आहे.

• कॅम्प डेव्हिड समिट (2000): अमेरिकेचे अध्यक्ष बिल क्लिंटन यांनी अंतिम स्थिती करारात मध्यस्थी करण्याचा प्रयत्न केला, जो शेवटी अयशस्वी झाला.

• रोडमॅप फॉर पीस (2003): चौकडी (UN, EU, US, आणि रशिया) द्वारे प्रस्तावित केलेली योजना ज्याने 2005 पर्यंत दोन-राज्य समाधानाची कल्पना केली होती.

मुख्य घटक:

• सीमा: इस्रायल आणि भविष्यातील पॅलेस्टिनी राज्य यांच्यातील मान्यताप्राप्त सीमांची स्थापना, संभाव्यतः 1967 पूर्वीच्या सीमांवर आधारित जमीन अदलाबदलीसह.

• जेरुसलेम: पवित्र स्थळांसाठी विशेष व्यवस्था असलेल्या दोन्ही राज्यांची राजधानी म्हणून जेरुसलेमचा दर्जा.

• सुरक्षा: दहशतवादाबद्दल इस्रायली चिंता आणि सार्वभौमत्वाबद्दल पॅलेस्टाईनच्या चिंतांना संबोधित करून दोन्ही राज्यांसाठी सुरक्षा सुनिश्चित करण्यासाठी उपाय.

• निर्वासित: पॅलेस्टिनी निर्वासित समस्याचे निराकरण, व्यावहारिक पुनर्वसन आणि नुकसान भरपाईसह परतीचा अधिकार संतुलित करणे.

Q.5

पंपा सरोवर कोठे आहे?

1. बंगलोर जवळ
2. म्हैसूर जवळ
3. हम्पी जवळ
4. मंगलोर जवळ

Answer:

C

Sol:

पंपा तलाव:

- स्थान: पंपा सरोवर कर्नाटक राज्यातील हम्पी जवळ आहे.
- महत्त्व: हिंदू धर्मग्रंथांमध्ये नमूद केलेल्या पाच पवित्र सरोवरांपैकी हा एक सरोवर आहे.
- पौराणिक महत्त्व: रामायणातील भगवान राम आणि सीता यांच्या दंतकथेशी संबंधित. हे ठिकाण असे मानले जाते जेथे शबरी या रामाच्या भक्ताने त्यांची भेट घेतली आणि त्यांना बेरी अर्पण केल्या.
- जवळपासची आकर्षणे: विरुपाक्ष मंदिर आणि तुंगभद्रा नदीसह हम्पीमधील इतर महत्त्वाच्या ठिकाणांच्या जवळ.

Q.6

पंपा सरोवर जवळ कोणती नदी आहे?

1. कावेरी नदी
2. गोदावरी नदी
3. कृष्णा नदी
4. तुंगभद्रा नदी

Answer:

D

Sol:

पंपा तलाव:

- स्थान: पंपा सरोवर कर्नाटक राज्यातील हम्पी जवळ आहे.
- महत्त्व: हिंदू धर्मग्रंथांमध्ये नमूद केलेल्या पाच पवित्र सरोवरांपैकी हा एक सरोवर आहे.
- पौराणिक महत्त्व: रामायणातील भगवान राम आणि सीता यांच्या दंतकथेशी संबंधित. हे ठिकाण असे मानले जाते जेथे शबरी या रामाच्या भक्ताने त्यांची भेट घेतली आणि त्यांना बेरी अर्पण केल्या.
- जवळपासची आकर्षणे: विरुपाक्ष मंदिर आणि तुंगभद्रा नदीसह हम्पीमधील इतर महत्त्वाच्या ठिकाणांच्या जवळ.

Q.7

कोलंबो प्रक्रियेचा मुख्य उद्देश काय आहे?

1. आशियातील मूळ देशांसाठी परदेशी रोजगार आणि कंत्राटी कामगार व्यवस्थापित करणे
2. आशियातील पर्यटनाला चालना देण्यासाठी
3. आशियाई देशांमधील व्यापार करार स्थापित करणे
4. आशियामध्ये शैक्षणिक कार्यक्रम विकसित करणे

Answer:

A

Sol:

- 2003 मध्ये स्थापन झाल्यापासून भारत प्रथमच प्रादेशिक गट कोलंबो प्रक्रियेचा अध्यक्ष बनला आहे.
- कोलंबो प्रक्रियेबद्दल:
- स्थापना: कोलंबो प्रक्रियेची स्थापना 2003 मध्ये झाली.
- उद्देश: आशियातील मूळ देशांसाठी परदेशी रोजगार आणि कंत्राटी कामगारांच्या व्यवस्थापनावर ही एक प्रादेशिक सल्लागार प्रक्रिया आहे.
- सदस्य देश: सदस्य देशांमध्ये अफगाणिस्तान, बांगलादेश, चीन, भारत, इंडोनेशिया, नेपाळ, पाकिस्तान, फिलीपिन्स, श्रीलंका, थायलंड आणि व्हिएतनाम यांचा समावेश आहे.
- उद्दिष्ट: संघटित कामगार स्थलांतराचे फायदे इष्टतम करणे, स्थलांतरित कामगारांच्या हक्कांचे संरक्षण करणे आणि बेकायदेशीर स्थलांतर रोखणे हे मुख्य उद्दिष्टे आहेत.
- फोकसची प्रमुख क्षेत्रे:
- कौशल्ये आणि पात्रता ओळख
- नैतिक भरती

- प्री-डिपार्चर ओरिएंटेशन आणि एम्पावरमेंट रेमिटन्स
- परत येणे आणि पुन्हा एकत्रीकरण
- अध्यक्षपद: कोलंबो प्रक्रियेचे अध्यक्षपद सदस्य देशांमध्ये फिरते.
- सचिवालय: इंटरनॅशनल ऑर्गनायझेशन फॉर मायग्रेशन (IOM) कोलंबो प्रक्रियेसाठी सचिवालय म्हणून काम करते.
- सहयोग: हे IOM, आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना (ILO) आणि संयुक्त राष्ट्र (UN) एजन्सीसह विविध आंतरराष्ट्रीय संस्थांशी सहयोग करते.

Q.8

कोलंबो प्रक्रियेसाठी कोणती संस्था सचिवालय म्हणून काम करते?

1. संयुक्त राष्ट्र (UN)
2. आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना (ILO)
3. इंटरनॅशनल ऑर्गनायझेशन फॉर मायग्रेशन (IOM)
4. जागतिक आरोग्य संघटना (WHO)

Answer:

C

Sol:

- 2003 मध्ये स्थापन झाल्यापासून भारत प्रथमच प्रादेशिक गट कोलंबो प्रक्रियेचा अध्यक्ष बनला आहे.
- कोलंबो प्रक्रियेबद्दल:
- स्थापना: कोलंबो प्रक्रियेची स्थापना 2003 मध्ये झाली.
- उद्देश: आशियातील मूळ देशांसाठी परदेशी रोजगार आणि कंत्राटी कामगारांच्या व्यवस्थापनावर ही एक प्रादेशिक सल्लागार प्रक्रिया आहे.
- सदस्य देश: सदस्य देशांमध्ये अफगाणिस्तान, बांगलादेश, चीन, भारत, इंडोनेशिया, नेपाळ, पाकिस्तान, फिलीपिन्स, श्रीलंका, थायलंड आणि व्हिएतनाम यांचा समावेश आहे.
- उद्दिष्ट: संघटित कामगार स्थलांतराचे फायदे इष्टतम करणे, स्थलांतरित कामगारांच्या हक्कांचे संरक्षण करणे आणि बेकायदेशीर स्थलांतर रोखणे हे मुख्य उद्दिष्टे आहेत.
- फोकसची प्रमुख क्षेत्रे:
- कौशल्ये आणि पात्रता ओळख
- नैतिक भरती
- प्री-डिपार्चर ओरिएंटेशन आणि एम्पावरमेंट रेमिटन्स
- परत येणे आणि पुन्हा एकत्रीकरण
- अध्यक्षपद: कोलंबो प्रक्रियेचे अध्यक्षपद सदस्य देशांमध्ये फिरते.

- सचिवालय: इंटरनॅशनल ऑर्गनायझेशन फॉर मायग्रेशन (IOM) कोलंबो प्रक्रियेसाठी सचिवालय म्हणून काम करते.
- सहयोग: हे IOM, आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना (ILO) आणि संयुक्त राष्ट्र (UN) एजन्सीसह विविध आंतरराष्ट्रीय संस्थांशी सहयोग करते.

Q.9

हूलक गिबन्सद्वारे कोणत्या प्रकारचे वर्तन प्रदर्शित केले जाते?

1. निशाचर आणि स्थलीय
2. अर्बोरियल आणि दैनंदिन
3. जलचर आणि निशाचर
4. स्थलीय आणि दैनंदिन

Answer:

B

Sol:

हूलक गिबन्स:

- वैज्ञानिक नाव: Hoolock hoolock (वेस्टर्न Hoolock Gibbon) आणि Hoolock leuconedys (पूर्वी Hoolock Gibbon).

- कुटुंब: Hylobatidae.

वितरण:

- वेस्टर्न हूलोक गिबन: ईशान्य भारत, बांगलादेश आणि म्यानमारमध्ये आढळतात.

- ईस्टर्न हूलक गिबन : ईशान्य भारत आणि म्यानमारच्या काही भागात आढळतात.

- निवासस्थान: प्रामुख्याने उष्णकटिबंधीय आणि उपोष्णकटिबंधीय सदाहरित जंगलात आणि कधीकधी अर्ध-सदाहरित जंगलात राहतात.

वर्तन:

- अर्बोरियल आणि ब्रॅचिएटिंग (शाखेपासून फांदीकडे झुलणे).

- दैनंदिन (दिवसभर सक्रिय).

- अत्यंत प्रादेशिक आणि त्यांच्या संततीसह एकपत्नी जोड्यांमध्ये राहतात.

संवर्धन स्थिती:

- वेस्टर्न हूलोक गिबन: IUCN द्वारे धोक्यात असलेले म्हणून वर्गीकृत.

- ईस्टर्न हूलोक गिबन: IUCN द्वारे असुरक्षित म्हणून वर्गीकृत.

Q.10

IUCN नुसार वेस्टर्न हूलॉक गिबबनच्या संवर्धनाची स्थिती काय आहे?

1. किमान चिंता
2. धोक्याच्या जवळ
3. असुरक्षित
4. धोक्यात

Answer:

D

Sol:

हूलक गिबबनस:

• वैज्ञानिक नाव: Hoolock hoolock (वेस्टर्न Hoolock Gibbon) आणि Hoolock leuconedys (पूर्वी Hoolock Gibbon).

• कुटुंब: Hylobatidae.

वितरण:

• वेस्टर्न हूलक गिबबन: ईशान्य भारत, बांगलादेश आणि म्यानमारमध्ये आढळतात.

• ईस्टर्न हूलक गिबबन : ईशान्य भारत आणि म्यानमारच्या काही भागात आढळतात.

• निवासस्थान: प्रामुख्याने उष्णकटिबंधीय आणि उपोष्णकटिबंधीय सदाहरित जंगलात आणि कधीकधी अर्ध-सदाहरित जंगलात राहतात.

वर्तन:

• अर्बोरियल आणि ब्रॅचिएटिंग (शाखेपासून फांदीकडे झुलणे).

• दैनंदिन (दिवसभर सक्रिय).

• अत्यंत प्रादेशिक आणि त्यांच्या संततीसह एकपत्नी जोड्यांमध्ये राहतात.

संवर्धन स्थिती:

• वेस्टर्न हूलॉक गिबबन: IUCN द्वारे धोक्यात असलेले म्हणून वर्गीकृत.

• ईस्टर्न हूलॉक गिबबन: IUCN द्वारे असुरक्षित म्हणून वर्गीकृत.

Q.11

पीकाॅक रॉयल फुलपाखरू कोणत्या कुटुंबाशी संबंधित आहे?

1. निम्फॅलिडी
2. पिरिडे

3. Lycaenidae
4. Papilionidae

Answer:

C

Sol:

• ताजुरिया सिपस या नावाने ओळखले जाणारे 'मोर रॉयल' फुलपाखरू नुकतेच महाराष्ट्रातील पेंच व्याघ्र प्रकल्पात दिसले.

'पीकाॅक रॉयल' फुलपाखराबद्दल:

• वैज्ञानिक नाव: ताजुरिया सिपस

• कुटुंब: Lycaenidae (गोसामर-पंख असलेल्या फुलपाखरांचे कुटुंब)

• निवासस्थान: वनक्षेत्र, बागा आणि दाट झाडे असलेले क्षेत्र पसंत करतात.

• वितरण: भारत, श्रीलंका, म्यानमार, थायलंड, मलेशिया आणि इंडोनेशियासह दक्षिण आणि आग्नेय आशियामध्ये आढळतात.

Q.12

स्वाइन फ्लू चा प्रामुख्याने शरीराच्या कोणत्या भागावर परिणाम होतो?

1. श्वसनमार्ग
2. पचनसंस्था
3. रक्ताभिसरण प्रणाली
4. मज्जासंस्था

Answer:

A

Sol:

स्वाइन फ्लू:

• स्वाइन फ्लू, ज्याला H1N1 इन्फ्लूएन्झा असेही म्हणतात, हा इन्फ्लूएन्झा विषाणूमुळे होणारा एक श्वसन रोग आहे जो डुकरांच्या श्वसनमार्गांला संक्रमित करतो.

• व्हायरस स्ट्रेन: H1N1 स्ट्रेन हा स्वाइन, पक्षी आणि मानवी फ्लू विषाणूंच्या जनुकांचे मिश्रण आहे.

संसर्ग:

• जेव्हा संक्रमित व्यक्ती खोकते किंवा शिकते तेव्हा ते प्रामुख्याने

श्वसनाच्या थेंबाद्वारे पसरते.

• व्हायरसने दूषित झालेल्या पृष्ठभागांना स्पर्श करून आणि नंतर तोंड, नाक किंवा डोळ्यांना स्पर्श केल्याने देखील ते पसरू शकते.

• मूळ: 2009 H1N1 चा उद्रेक मेक्सिकोमध्ये पहिल्यांदा आढळून आला आणि त्वरीत जागतिक स्तरावर पसरला, ज्यामुळे जागतिक आरोग्य संघटनेने (WHO) त्याचे महामारी म्हणून वर्गीकरण केले.

Q.13

जल समृद्धी अभियान कधी सुरू होणार?

1. 5 जून
2. 21 जून
3. 15 ऑगस्ट
4. 2 ऑक्टोबर

Answer:

A

Sol:

जल समृद्धी:

• उद्दिष्ट: विहिरींचे पुनर्भरण करणे, पावसाच्या पाण्याच्या संचयनाला प्रोत्साहन देणे आणि इतर जलसंधारण उपायांची अंमलबजावणी करणे.

• प्रक्षेपण तारीख: मिशन 5 जून रोजी येणाऱ्या जागतिक पर्यावरण दिनापासून सुरू होईल.

• लक्षित गावे: छत्रपती संभाजीनगर जिल्ह्यातील 400 हून अधिक गावे आणि वाड्या उन्हाळ्यात पाणीपुरवठ्यासाठी टँकरवर अवलंबून असतात.

अंमलबजावणीचा दृष्टीकोन:

• भूजल पुनर्भरण: वैज्ञानिक पण सोप्या पद्धतीचा वापर करून असुरक्षित गावांमध्ये विहिरी आणि बोअर-विहिरींचे पुनर्भरण करण्यावर मिशन लक्ष केंद्रित करेल.

• रेनवॉटर हार्वेस्टिंग: ग्रामीण घरे पावसाचे पाणी साठवण्याचे तंत्र अवलंबतील, ज्यामध्ये शोषक खड्डे आणि इतर उपायांचा समावेश आहे.

• जनजागृती मोहीम: जागतिक पर्यावरण दिनानिमित्त, स्थानिकांना मिशनबद्दल जागरूक करण्यासाठी आणि लोकसहभागाला प्रोत्साहन देण्यासाठी जिल्हा प्रशासन ग्रामपंचायत स्तरावर कार्यशाळा, व्याख्याने आणि जनजागृती मोहीम आयोजित करेल.

Q.14

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषी विद्यापीठाने नव्याने विकसित केलेल्या कबुतराच्या संकरित जातीचे नाव काय आहे?

1. BDNPH 14-20
2. BDNPH 08-24
3. BDNPH 18-5
4. BDNPH 11-24

Answer:

C

Sol:

• महाराष्ट्रातील वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषी विद्यापीठाने राज्यातील पहिल्या संकरित कबुतराच्या जातीचा विकास करून महत्त्वपूर्ण टप्पा गाठला आहे.

कबूतर वाटाण्याच्या संकरित जातीबद्दल:

• संकरित प्रकार: नव्याने विकसित झालेल्या कबुतराच्या मटारच्या संकराचे नाव BDNPH 18-5 असे आहे.

• मूळ: जालना जिल्ह्यातील बदनापूर येथील कृषी संशोधन केंद्रातील शास्त्रज्ञांनी हा संकर तयार करण्यात मोलाची भूमिका बजावली.

• उत्पादकता श्रेणी: BDNPH 18-5 ची उत्पादकता श्रेणी 1759 किलो प्रति हेक्टर ते 2159 किलो प्रति हेक्टर आहे.

• लागवडीचा कालावधी: ही संकरित जात १५५ ते १७० दिवसांत परिपक्व होते.

• सुसंगतता: BDNPH 18-5 अखंडपणे विद्यमान पीक प्रणालीमध्ये समाकलित होते.

• रोग प्रतिकारकता: कबुतराच्या वाटाण्याला प्रभावित करणाऱ्या दोन महत्त्वपूर्ण रोगांसाठी हे मध्यम प्रतिरोधक आहे: विल्ट आणि स्टेरिलिटी मोजेक रोग.

• शेतकऱ्यांचा फायदा: शेतकऱ्यांसाठी या हायब्रीडचा परिचय एक वरदान ठरेल, ज्यामुळे त्यांना तुलनेने कमी कष्टात उच्च कृषी उत्पन्न मिळू शकेल.

Q.15

स्पॉट-बेलेड ईगल घुबडाचा पहिला फोटोग्राफिक रेकॉर्ड कोणत्या अलीकडील ठिकाणी नोंदवला गेला?

1. कान्हा राष्ट्रीय उद्यान

2. जिम कॉर्बेट राष्ट्रीय उद्यान
3. सुंदरबन राष्ट्रीय उद्यान
4. पेंच व्याघ्र प्रकल्प

Answer:

D

Sol:

- महाराष्ट्रातील पेंच व्याघ्र प्रकल्पाने नुकतेच स्पॉट-बिलीड गरुड घुबड, ज्याला फॉरेस्ट इंगल घुबड असेही म्हटले जाते, याचा पहिला फोटोग्राफिक रेकॉर्ड नोंदवला आहे.
- स्पॉट-बिलीड गरुड उल्लू बद्दल:
- वैज्ञानिक नाव: *Bubo nipalensis*
- वितरण: भारत, नेपाळ, भूतान, बांगलादेश आणि म्यानमारसह दक्षिण आशियातील काही भागांमध्ये आढळतात.
- निवासस्थान: पानझडी आणि सदाहरित दोन्ही घनदाट जंगले पसंत करतात.
- आहार: मांसाहारी, प्रामुख्याने लहान सस्तन प्राणी, पक्षी, सरपटणारे प्राणी आणि कीटक यांची शिकार करतात.
- वर्तन:
- निशाचर आणि एकांत.
- त्याच्या सखोल, बूमिंग कॉलसाठी ओळखले जाते.
- संवर्धन स्थिती: IUCN द्वारे सर्वात कमी चिंता म्हणून सूचीबद्ध, परंतु निवासस्थानाचा नाश आणि जंगलतोड यापासून धोके आहेत.

Q.1

नवीन निष्कर्षानुसार, तामिळ-ब्राहमी लिपीचा उगम ईसापूर्व कोणत्या शतकात झाला?

1. 5वे शतक BCE
2. सहावे शतक BCE
3. 7वे शतक BCE
4. 8वे शतक BCE

Answer:

C

Sol:

- अलीकडील वैज्ञानिक विश्लेषणाने तामिळ-ब्राहमी लिपीचा उगम 6 व्या शतकात मागे ढकलला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- नवीन वैज्ञानिक तारखा: प्रवेगक मास स्पेक्ट्रोमेट्री (AMS) डेटिंगने तामिळी लिपीची उत्पत्ती शंभर वर्षे मागे ढकलली आहे.
- पूर्वीचा विश्वास: सुरुवातीला 2019 AMS डेटिंगवर आधारित 6 व्या शतकातील बीसीईचा विचार केला गेला.
- सुधारित तारीख: नवीन निष्कर्ष सूचित करतात की लिपी 7 व्या शतकात ई.पू.
- सर्वात जुनी तारीख: तामिळनाडूच्या थुथुकुडी जिल्ह्यातील शिवगलाई येथून ६८५ BCE.
- शोधाचे महत्त्व:
- अशोकाच्या काळात ब्राहमी लिपी प्रचलित झाल्या या पूर्वीच्या समजुतीला आव्हान देते.
- साक्षरतेचे पुरावे: तामिळनाडूमध्ये सापडलेल्या कोरलेल्या कुंड्या सुरुवातीच्या ऐतिहासिक काळात साक्षरतेचा प्रवेश आणि पातळी दर्शवतात.
- व्यापक वापर: सामान्य लोकांच्या वैयक्तिक नावांसह कोरलेले शिलालेख व्यापक लिपी वापर दर्शवतात.
- भारताच्या इतिहासावर प्रभाव:
- ऐतिहासिक टाइमलाइन: भारताच्या ऐतिहासिक टाइमलाइनवर परिणाम, संगम युगाला तीनशे वर्षे मागे ढकलणे.
- इतिहासाच्या पुनर्लेखनाचे प्रयत्न: तामिळनाडूमधून भारताच्या इतिहासाचे पुनर्लेखन करण्याच्या वैज्ञानिक प्रयत्नांना 2019 आणि 2021 मधील निष्कर्षानंतर गती मिळाली.

Q.2

कोणत्या नवीन वैज्ञानिक पद्धतीमुळे तामिळ-ब्राहमी लिपीचा उगम मागे ढकलला गेला?

1. कार्बन-14 डेटिंग
2. प्रवेगक मास स्पेक्ट्रोमेट्री (AMS) डेटिंग
3. थर्मोल्ಯुमिनेसन्स डेटिंग
4. रेडिओकार्बन डेटिंग

Answer:

B

Sol:

- अलीकडील वैज्ञानिक विश्लेषणाने तामिळ-ब्राहमी लिपीचा उगम 6 व्या शतकात मागे ढकलला आहे.

महत्वाचे मुद्दे:

- नवीन वैज्ञानिक तारखा: प्रवेगक मास स्पेक्ट्रोमेट्री (AMS) डेटिंगने तमिळी लिपीची उत्पत्ती शंभर वर्षे मागे ढकलली आहे.
 - पूर्वीचा विश्वास: सुरुवातीला 2019 AMS डेटिंगवर आधारित 6 व्या शतकातील बीसीईचा विचार केला गेला.
 - सुधारित तारीख: नवीन निष्कर्ष सूचित करतात की लिपी 7 व्या शतकात ई.पू.
 - सर्वात जुनी तारीख: तमिळनाडूच्या थुथुकुडी जिल्ह्यातील शिवगलाई येथून ६८५ BCE.
- शोधाचे महत्त्व:
- अशोकाच्या काळात ब्राह्मी लिपी प्रचलित झाल्या या पूर्वीच्या समजुतीला आव्हान देते.
 - साक्षरतेचे पुरावे: तामिळनाडूमध्ये सापडलेल्या कोरलेल्या कुंड्या सुरुवातीच्या ऐतिहासिक काळात साक्षरतेचा प्रवेश आणि पातळी दर्शवतात.
 - व्यापक वापर: सामान्य लोकांच्या वैयक्तिक नावांसह कोरलेले शिलालेख व्यापक लिपी वापर दर्शवतात.
 - भारताच्या इतिहासावर प्रभाव:
 - ऐतिहासिक टाइमलाइन: भारताच्या ऐतिहासिक टाइमलाइनवर परिणाम, संगम युगाला तीनशे वर्षे मागे ढकलणे.
 - इतिहासाच्या पुनर्लेखनाचे प्रयत्न: तामिळनाडूमधून भारताच्या इतिहासाचे पुनर्लेखन करण्याच्या वैज्ञानिक प्रयत्नांना 2019 आणि 2021 मधील निष्कर्षानंतर गती मिळाली.

Q.3

द्वि-राज्य समाधानाची संकल्पना 20 व्या शतकाच्या सुरुवातीची आहे, विशेषतः यासह:

1. 1937 पील कमिशन आणि 1947 UN विभाजन योजना
2. 1917 बाल्फोर घोषणा आणि 1947 UN विभाजन योजना
3. 1967 सहा-दिवसीय युद्ध आणि 1993 ओस्लो करार
4. 1987 इतिफादा आणि 2000 कॅम्प डेव्हिड समिट

Answer:

A

Sol:

द्वि-राज्य उपाय:

- इस्त्रायली-पॅलेस्टिनी संघर्ष सोडवण्याच्या उद्देशाने इस्त्रायली आणि पॅलेस्टिनींसाठी दोन स्वतंत्र राज्ये स्थापन करण्याच्या प्रस्तावाला द्वि-राज्य समाधानाचा संदर्भ आहे.

ऐतिहासिक संदर्भ:

- ही संकल्पना 20 व्या शतकाच्या सुरुवातीची आहे, विशेषतः 1937 पील कमिशन आणि 1947 UN विभाजन योजना.
 - 1947 च्या संयुक्त राष्ट्रांच्या योजनेत आंतरराष्ट्रीयीकृत जेरुसलेमच्या बाजूने स्वतंत्र अरब आणि ज्यू राज्यांच्या निर्मितीचा प्रस्ताव होता.
- प्रमुख करार आणि प्रयत्न:
- ओस्लो करार (1993-1995): इस्रायल आणि पॅलेस्टाईन लिबरेशन ऑर्गनायझेशन (PLO) यांच्यातील करारांची मालिका ज्याचा उद्देश UN ठराव 242 आणि 338 वर आधारित शांतता करार आणि पॅलेस्टिनी राज्याची स्थापना करणे आहे.
 - कॅम्प डेव्हिड समिट (2000): अमेरिकेचे अध्यक्ष बिल क्लिंटन यांनी अंतिम स्थिती करारात मध्यस्थी करण्याचा प्रयत्न केला, जो शेवटी अयशस्वी झाला.
 - रोडमॅप फॉर पीस (2003): चौकडी (UN, EU, US, आणि रशिया) द्वारे प्रस्तावित केलेली योजना ज्याने 2005 पर्यंत दोन-राज्य समाधानाची कल्पना केली होती.
- मुख्य घटक:
- सीमा: इस्रायल आणि भविष्यातील पॅलेस्टिनी राज्य यांच्यातील मान्यताप्राप्त सीमांची स्थापना, संभाव्यतः 1967 पूर्वीच्या सीमांवर आधारित जमीन अदलाबदलीसह.
 - जेरुसलेम: पवित्र स्थळांसाठी विशेष व्यवस्था असलेल्या दोन्ही राज्यांची राजधानी म्हणून जेरुसलेमचा दर्जा.
 - सुरक्षा: दहशतवादाबद्दल इस्रायली चिंता आणि सार्वभौमत्वाबद्दल पॅलेस्टाईनच्या चिंतांना संबोधित करून दोन्ही राज्यांसाठी सुरक्षा सुनिश्चित करण्यासाठी उपाय.
 - निर्वासित: पॅलेस्टिनी निर्वासित समस्यांचे निराकरण, व्यावहारिक पुनर्वसन आणि नुकसान भरपाईसह परतीचा अधिकार संतुलित करणे.

Q.4

UN ठराव 242 आणि 338 आणि पॅलेस्टिनी राज्याची स्थापना यावर आधारित शांतता करार साध्य करण्यासाठी कोणत्या कराराचा उद्देश होता?

1. कॅम्प डेव्हिड समिट (2000)
2. रोडमॅप फॉर पीस (2003)
3. माद्रिद परिषद (1991)
4. ओस्लो करार (1993-1995)

Answer:

D

Sol:

द्वि-राज्य उपाय:

• इस्त्रायली-पॅलेस्टिनी संघर्ष सोडवण्याच्या उद्देशाने इस्त्रायली आणि पॅलेस्टिनींसाठी दोन स्वतंत्र राज्ये स्थापन करण्याच्या प्रस्तावाला द्वि-राज्य समाधानाचा संदर्भ आहे.

ऐतिहासिक संदर्भ:

• ही संकल्पना 20 व्या शतकाच्या सुरुवातीची आहे, विशेषतः 1937 पील कमिशन आणि 1947 UN विभाजन योजना.

• 1947 च्या संयुक्त राष्ट्रांच्या योजनेत आंतरराष्ट्रीयीकृत जेरुसलेमच्या बाजूने स्वतंत्र अरब आणि ज्यू राज्यांच्या निर्मितीचा प्रस्ताव होता.

प्रमुख करार आणि प्रयत्न:

• ओस्लो करार (1993-1995): इस्रायल आणि पॅलेस्टाईन लिबरेशन ऑर्गनायझेशन (PLO) यांच्यातील करारांची मालिका ज्याचा उद्देश UN ठराव 242 आणि 338 वर आधारित शांतता करार आणि पॅलेस्टिनी राज्याची स्थापना करणे आहे.

• कॅम्प डेव्हिड समिट (2000): अमेरिकेचे अध्यक्ष बिल क्लिंटन यांनी अंतिम स्थिती करारात मध्यस्थी करण्याचा प्रयत्न केला, जो शेवटी अयशस्वी झाला.

• रोडमॅप फॉर पीस (2003): चौकडी (UN, EU, US, आणि रशिया) द्वारे प्रस्तावित केलेली योजना ज्याने 2005 पर्यंत दोन-राज्य समाधानाची कल्पना केली होती.

मुख्य घटक:

• सीमा: इस्रायल आणि भविष्यातील पॅलेस्टिनी राज्य यांच्यातील मान्यताप्राप्त सीमांची स्थापना, संभाव्यतः 1967 पूर्वीच्या सीमांवर आधारित जमीन अदलाबदलीसह.

• जेरुसलेम: पवित्र स्थळांसाठी विशेष व्यवस्था असलेल्या दोन्ही राज्यांची राजधानी म्हणून जेरुसलेमचा दर्जा.

• सुरक्षा: दहशतवादाबद्दल इस्रायली चिंता आणि सार्वभौमत्वाबद्दल पॅलेस्टाईनच्या चिंतांना संबोधित करून दोन्ही राज्यांसाठी सुरक्षा सुनिश्चित करण्यासाठी उपाय.

• निर्वासित: पॅलेस्टिनी निर्वासित समस्यांचे निराकरण, व्यावहारिक पुनर्वसन आणि नुकसान भरपाईसह परतीचा अधिकार संतुलित करणे.

Q.5

पंपा सरोवर कोठे आहे?

1. बंगलोर जवळ
2. म्हैसूर जवळ
3. हम्पी जवळ
4. मंगलोर जवळ

Answer:

C

Sol:

पंपा तलाव:

• स्थान: पंपा सरोवर कर्नाटक राज्यातील हम्पी जवळ आहे.
• महत्त्व: हिंदू धर्मग्रंथांमध्ये नमूद केलेल्या पाच पवित्र सरोवरांपैकी हा एक सरोवर आहे.

• पौराणिक महत्त्व: रामायणातील भगवान राम आणि सीता यांच्या दंतकथेशी संबंधित. हे ठिकाण असे मानले जाते जेथे शबरी या रामाच्या भक्ताने त्यांची भेट घेतली आणि त्यांना बेरी अर्पण केल्या.

• जवळपासची आकर्षणे: विरुपाक्ष मंदिर आणि तुंगभद्रा नदीसह हम्पीमधील इतर महत्त्वाच्या ठिकाणांच्या जवळ.

Q.6

पंपा सरोवर जवळ कोणती नदी आहे?

1. कावेरी नदी
2. गोदावरी नदी
3. कृष्णा नदी
4. तुंगभद्रा नदी

Answer:

D

Sol:

पंपा तलाव:

• स्थान: पंपा सरोवर कर्नाटक राज्यातील हम्पी जवळ आहे.
• महत्त्व: हिंदू धर्मग्रंथांमध्ये नमूद केलेल्या पाच पवित्र सरोवरांपैकी हा एक सरोवर आहे.

• पौराणिक महत्त्व: रामायणातील भगवान राम आणि सीता यांच्या दंतकथेशी संबंधित. हे ठिकाण असे मानले जाते जेथे शबरी या रामाच्या भक्ताने त्यांची भेट घेतली आणि त्यांना बेरी अर्पण केल्या.

• जवळपासची आकर्षणे: विरुपाक्ष मंदिर आणि तुंगभद्रा नदीसह हम्पीमधील इतर महत्त्वाच्या ठिकाणांच्या जवळ.

Q.7

कोलंबो प्रक्रियेचा मुख्य उद्देश काय आहे?

Weekly Quiz Compilation | Download Free PDF

1. आशियातील मूळ देशांसाठी परदेशी रोजगार आणि कंत्राटी कामगार व्यवस्थापित करणे
2. आशियातील पर्यटनाला चालना देण्यासाठी
3. आशियाई देशांमधील व्यापार करार स्थापित करणे
4. आशियामध्ये शैक्षणिक कार्यक्रम विकसित करणे

Answer:

A

Sol:

- 2003 मध्ये स्थापन झाल्यापासून भारत प्रथमच प्रादेशिक गट कोलंबो प्रक्रियेचा अध्यक्ष बनला आहे.
- कोलंबो प्रक्रियेबद्दल:
- स्थापना: कोलंबो प्रक्रियेची स्थापना 2003 मध्ये झाली.
- उद्देश: आशियातील मूळ देशांसाठी परदेशी रोजगार आणि कंत्राटी कामगारांच्या व्यवस्थापनावर ही एक प्रादेशिक सल्लागार प्रक्रिया आहे.
- सदस्य देश: सदस्य देशांमध्ये अफगाणिस्तान, बांगलादेश, चीन, भारत, इंडोनेशिया, नेपाळ, पाकिस्तान, फिलीपिन्स, श्रीलंका, थायलंड आणि व्हिएतनाम यांचा समावेश आहे.
- उद्दिष्ट: संघटित कामगार स्थलांतराचे फायदे इष्टतम करणे, स्थलांतरित कामगारांच्या हक्कांचे संरक्षण करणे आणि बेकायदेशीर स्थलांतर रोखणे हे मुख्य उद्दिष्टे आहेत.
- फोकसची प्रमुख क्षेत्रे:
- कौशल्ये आणि पात्रता ओळख
- नैतिक भरती
- प्री-डिपार्चर ओरिएंटेशन आणि एम्पॉवरमेंट रेमिटन्स
- परत येणे आणि पुन्हा एकत्रीकरण
- अध्यक्षपद: कोलंबो प्रक्रियेचे अध्यक्षपद सदस्य देशांमध्ये फिरते.
- सचिवालय: इंटरनॅशनल ऑर्गनायझेशन फॉर मायग्रेशन (IOM) कोलंबो प्रक्रियेसाठी सचिवालय म्हणून काम करते.
- सहयोग: हे IOM, आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना (ILO) आणि संयुक्त राष्ट्र (UN) एजन्सीसह विविध आंतरराष्ट्रीय संस्थांशी सहयोग करते.

Q.8

कोलंबो प्रक्रियेसाठी कोणती संस्था सचिवालय म्हणून काम करते?

1. संयुक्त राष्ट्र (UN)
2. आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना (ILO)
3. इंटरनॅशनल ऑर्गनायझेशन फॉर मायग्रेशन (IOM)

4. जागतिक आरोग्य संघटना (WHO)

Answer:

C

Sol:

- 2003 मध्ये स्थापन झाल्यापासून भारत प्रथमच प्रादेशिक गट कोलंबो प्रक्रियेचा अध्यक्ष बनला आहे.
- कोलंबो प्रक्रियेबद्दल:
- स्थापना: कोलंबो प्रक्रियेची स्थापना 2003 मध्ये झाली.
- उद्देश: आशियातील मूळ देशांसाठी परदेशी रोजगार आणि कंत्राटी कामगारांच्या व्यवस्थापनावर ही एक प्रादेशिक सल्लागार प्रक्रिया आहे.
- सदस्य देश: सदस्य देशांमध्ये अफगाणिस्तान, बांगलादेश, चीन, भारत, इंडोनेशिया, नेपाळ, पाकिस्तान, फिलीपिन्स, श्रीलंका, थायलंड आणि व्हिएतनाम यांचा समावेश आहे.
- उद्दिष्ट: संघटित कामगार स्थलांतराचे फायदे इष्टतम करणे, स्थलांतरित कामगारांच्या हक्कांचे संरक्षण करणे आणि बेकायदेशीर स्थलांतर रोखणे हे मुख्य उद्दिष्टे आहेत.
- फोकसची प्रमुख क्षेत्रे:
- कौशल्ये आणि पात्रता ओळख
- नैतिक भरती
- प्री-डिपार्चर ओरिएंटेशन आणि एम्पॉवरमेंट रेमिटन्स
- परत येणे आणि पुन्हा एकत्रीकरण
- अध्यक्षपद: कोलंबो प्रक्रियेचे अध्यक्षपद सदस्य देशांमध्ये फिरते.
- सचिवालय: इंटरनॅशनल ऑर्गनायझेशन फॉर मायग्रेशन (IOM) कोलंबो प्रक्रियेसाठी सचिवालय म्हणून काम करते.
- सहयोग: हे IOM, आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना (ILO) आणि संयुक्त राष्ट्र (UN) एजन्सीसह विविध आंतरराष्ट्रीय संस्थांशी सहयोग करते.

Q.9

हूलक गिबन्सद्वारे कोणत्या प्रकारचे वर्तन प्रदर्शित केले जाते?

1. निशाचर आणि स्थलीय
2. अर्बोरियल आणि दैनंदिन
3. जलचर आणि निशाचर
4. स्थलीय आणि दैनंदिन

Answer:

B

Sol:

हलक गिबन्स:

• वैज्ञानिक नाव: Hoolock hoolock (वेस्टर्न Hoolock Gibbon) आणि Hoolock leuconedys (पूर्वी Hoolock Gibbon).

• कुटुंब: Hylobatidae.

वितरण:

• वेस्टर्न हलोक गिबन: ईशान्य भारत, बांगलादेश आणि म्यानमारमध्ये आढळतात.

• ईस्टर्न हलक गिबन : ईशान्य भारत आणि म्यानमारच्या काही भागात आढळतात.

• निवासस्थान: प्रामुख्याने उष्णकटिबंधीय आणि उपोष्णकटिबंधीय सदाहरित जंगलात आणि कधीकधी अर्ध-सदाहरित जंगलात राहतात.

वर्तन:

• अर्बोरियल आणि ब्रॅचिएटिंग (शाखेपासून फांदीकडे झुलणे).

• दैनंदिन (दिवसभर सक्रिय).

• अत्यंत प्रादेशिक आणि त्यांच्या संततीसह एकपत्नी जोड्यांमध्ये राहतात.

संवर्धन स्थिती:

• वेस्टर्न हलॉक गिबन: IUCN द्वारे धोक्यात असलेले म्हणून वर्गीकृत.

• ईस्टर्न हलॉक गिबन: IUCN द्वारे असुरक्षित म्हणून वर्गीकृत.

Q.10

IUCN नुसार वेस्टर्न हलॉक गिबनच्या संवर्धनाची स्थिती काय आहे?

1. किमान चिंता
2. धोक्याच्या जवळ
3. असुरक्षित
4. धोक्यात

Answer:

D

Sol:

हलक गिबन्स:

• वैज्ञानिक नाव: Hoolock hoolock (वेस्टर्न Hoolock Gibbon) आणि Hoolock leuconedys (पूर्वी Hoolock Gibbon).

• कुटुंब: Hylobatidae.

वितरण:

• वेस्टर्न हलोक गिबन: ईशान्य भारत, बांगलादेश आणि म्यानमारमध्ये आढळतात.

• ईस्टर्न हलक गिबन : ईशान्य भारत आणि म्यानमारच्या काही भागात आढळतात.

• निवासस्थान: प्रामुख्याने उष्णकटिबंधीय आणि उपोष्णकटिबंधीय सदाहरित जंगलात आणि कधीकधी अर्ध-सदाहरित जंगलात राहतात.

वर्तन:

• अर्बोरियल आणि ब्रॅचिएटिंग (शाखेपासून फांदीकडे झुलणे).

• दैनंदिन (दिवसभर सक्रिय).

• अत्यंत प्रादेशिक आणि त्यांच्या संततीसह एकपत्नी जोड्यांमध्ये राहतात.

संवर्धन स्थिती:

• वेस्टर्न हलॉक गिबन: IUCN द्वारे धोक्यात असलेले म्हणून वर्गीकृत.

• ईस्टर्न हलॉक गिबन: IUCN द्वारे असुरक्षित म्हणून वर्गीकृत.

Q.11

पीकाँक रॉयल फुलपाखरू कोणत्या कुटुंबाशी संबंधित आहे?

1. निम्फॅलिडी
2. पिरिडे
3. Lycaenidae
4. Papilionidae

Answer:

C

Sol:

• ताजुरिया सिपस या नावाने ओळखले जाणारे 'मोर रॉयल' फुलपाखरू नुकतेच महाराष्ट्रातील पेंच व्याघ्र प्रकल्पात दिसले.

'पीकाँक रॉयल' फुलपाखराबद्दल:

• वैज्ञानिक नाव: ताजुरिया सिपस

• कुटुंब: Lycaenidae (गोसामर-पंख असलेल्या फुलपाखरांचे कुटुंब)

• निवासस्थान: वनक्षेत्र, बागा आणि दाट झाडे असलेले क्षेत्र पसंत करतात.

• वितरण: भारत, श्रीलंका, म्यानमार, थायलंड, मलेशिया आणि इंडोनेशियासह दक्षिण आणि आग्नेय आशियामध्ये आढळतात.

Q.12

स्वाइन फ्लू चा प्रामुख्याने शरीराच्या कोणत्या भागावर परिणाम होतो?

1. श्वसनमार्ग
2. पचनसंस्था
3. रक्ताभिसरण प्रणाली
4. मज्जासंस्था

Answer:

A

Sol:

स्वाइन फ्लू:

• स्वाइन फ्लू, ज्याला H1N1 इन्फ्लूएन्झा असेही म्हणतात, हा इन्फ्लूएन्झा विषाणूमुळे होणारा एक श्वसन रोग आहे जो डुकरांच्या श्वसनमार्गांना संक्रमित करतो.

• व्हायरस स्ट्रेन: H1N1 स्ट्रेन हा स्वाइन, पक्षी आणि मानवी फ्लू विषाणूंच्या अनुकांचे मिश्रण आहे.

संसर्ग:

• जेव्हा संक्रमित व्यक्ती खोकते किंवा शिकते तेव्हा ते प्रामुख्याने श्वसनाच्या थेंबाद्वारे पसरते.

• व्हायरसने दूषित झालेल्या पृष्ठभागांना स्पर्श करून आणि नंतर तोंड, नाक किंवा डोळ्यांना स्पर्श केल्याने देखील ते पसरू शकते.

• मूळ: 2009 H1N1 चा उद्रेक मेक्सिकोमध्ये पहिल्यांदा आढळून आला आणि त्वरीत जागतिक स्तरावर पसरला, ज्यामुळे जागतिक आरोग्य संघटनेने (WHO) त्याचे महामारी म्हणून वर्गीकरण केले.

Q.13

जल समृद्धी अभियान कधी सुरू होणार?

1. 5 जून
2. 21 जून
3. 15 ऑगस्ट

4. 2 ऑक्टोबर

Answer:

A

Sol:

जल समृद्धी:

• उद्दिष्ट: विहिरींचे पुनर्भरण करणे, पावसाच्या पाण्याच्या संचयनाला प्रोत्साहन देणे आणि इतर जलसंधारण उपायांची अंमलबजावणी करणे.

• प्रक्षेपण तारीख: मिशन 5 जून रोजी येणाऱ्या जागतिक पर्यावरण दिनापासून सुरू होईल.

• लक्षित गावे: छत्रपती संभाजीनगर जिल्ह्यातील 400 हून अधिक गावे आणि वाड्या उन्हाळ्यात पाणीपुरवठ्यासाठी टँकरवर अवलंबून असतात.

अंमलबजावणीचा दृष्टीकोन:

• भूजल पुनर्भरण: वैज्ञानिक पण सोप्या पद्धतीचा वापर करून असुरक्षित गावांमध्ये विहिरी आणि बोअर-विहिरींचे पुनर्भरण करण्यावर मिशन लक्ष केंद्रित करेल.

• रेनवॉटर हार्वेस्टिंग: ग्रामीण घरे पावसाचे पाणी साठवण्याचे तंत्र अवलंबतील, ज्यामध्ये शोषक खड्डे आणि इतर उपायांचा समावेश आहे.

• जनजागृती मोहीम: जागतिक पर्यावरण दिनानिमित्त, स्थानिकांना मिशनबद्दल जागरूक करण्यासाठी आणि लोकसहभागाला प्रोत्साहन देण्यासाठी जिल्हा प्रशासन ग्रामपंचायत स्तरावर कार्यशाळा, व्याख्याने आणि जनजागृती मोहीम आयोजित करेल.

Q.14

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषी विद्यापीठाने नव्याने विकसित केलेल्या कबुतराच्या संकरित जातीचे नाव काय आहे?

1. BDNPH 14-20
2. BDNPH 08-24
3. BDNPH 18-5
4. BDNPH 11-24

Answer:

C

Sol:

- महाराष्ट्रातील वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषी विद्यापीठाने राज्यातील पहिल्या संकरित कबुतराच्या जातीचा विकास करून महत्त्वपूर्ण टप्पा गाठला आहे.
- कबुतर वाटाण्याच्या संकरित जातीबद्दल:
 - संकरित प्रकार: नव्याने विकसित झालेल्या कबुतराच्या मटारच्या संकराचे नाव BDNPH 18-5 असे आहे.
 - मूळ: जालना जिल्ह्यातील बदनापूर येथील कृषी संशोधन केंद्रातील शास्त्रज्ञांनी हा संकर तयार करण्यात मोलाची भूमिका बजावली.
 - उत्पादकता श्रेणी: BDNPH 18-5 ची उत्पादकता श्रेणी 1759 किलो प्रति हेक्टर ते 2159 किलो प्रति हेक्टर आहे.
 - लागवडीचा कालावधी: ही संकरित जात १५५ ते १७० दिवसांत परिपक्व होते.
 - सुसंगतता: BDNPH 18-5 अखंडपणे विद्यमान पीक प्रणालीमध्ये समाकलित होते.
 - रोग प्रतिकारकता: कबुतराच्या वाटाण्याला प्रभावित करणाऱ्या दोन महत्त्वपूर्ण रोगांसाठी हे मध्यम प्रतिरोधक आहे: विल्ट आणि स्टेरिलिटी मोजेक रोग.
 - शेतकऱ्यांचा फायदा: शेतकऱ्यांसाठी या हायब्रीडचा परिचय एक वरदान ठरेल, ज्यामुळे त्यांना तुलनेने कमी कष्टात उच्च कृषी उत्पन्न मिळू शकेल.

Q.15

स्पॉट-बेलीड ईगल घुबडाचा पहिला फोटोग्राफिक रेकॉर्ड कोणत्या अलीकडील ठिकाणी नोंदवला गेला?

1. कान्हा राष्ट्रीय उद्यान
2. जिम कॉर्बेट राष्ट्रीय उद्यान
3. सुंदरबन राष्ट्रीय उद्यान
4. पेंच व्याघ्र प्रकल्प

Answer:

D

Sol:

- महाराष्ट्रातील पेंच व्याघ्र प्रकल्पाने नुकतेच स्पॉट-बिलीड गरुड घुबड, ज्याला फॉरेस्ट ईगल घुबड असेही म्हटले जाते, याचा पहिला फोटोग्राफिक रेकॉर्ड नोंदवला आहे.
- स्पॉट-बिलीड गरुड उल्लू बद्दल:
- वैज्ञानिक नाव: Bubo nipalensis

- वितरण: भारत, नेपाळ, भूतान, बांगलादेश आणि म्यानमारसह दक्षिण आशियातील काही भागांमध्ये आढळतात.
- निवासस्थान: पानझडी आणि सदाहरित दोन्ही घनदाट जंगले पसंत करतात.
- आहार: मांसाहारी, प्रामुख्याने लहान सस्तन प्राणी, पक्षी, सरपटणारे प्राणी आणि कीटक यांची शिकार करतात.
- वर्तन:
 - निशाचर आणि एकांत.
 - त्याच्या सखोल, बूमिंग कॉलसाठी ओळखले जाते.
 - संवर्धन स्थिती: IUCN द्वारे सर्वात कमी चिंता म्हणून सूचीबद्ध, परंतु निवासस्थानाचा नाश आणि जंगलतोड यापासून धोके आहेत.

Q.1

फेनोम इंडिया प्रकल्पाच्या पहिल्या टप्प्याच्या समारोपाच्या मैलाचा दगड म्हणून **CSIR** द्वारे आयोजित केलेल्या कार्यक्रमाचे नाव काय आहे?

1. फेनोम इंडिया अनावरण 1.0
2. फेनोम इंडिया लॉन्च 1.0
3. फेनोम इंडिया अनबॉक्सिंग 1.0
4. फेनोम इंडिया समिट 1.0

Answer:

C

Sol:

- वैज्ञानिक आणि औद्योगिक संशोधन परिषदेने (CSIR) अलीकडेच फेनोम इंडिया या अनुदैर्घ्य आरोग्य देखरेख प्रकल्पाचा पहिला टप्पा पूर्ण केला आहे.
- हा मैलाचा दगड म्हणून ओळखण्यासाठी, CSIR ने "Phenome India Unboxing 1.0" नावाचा विशेष कार्यक्रम आयोजित केला.
- 'फेनोम इंडिया' प्रकल्पाबद्दल:
 - वैज्ञानिक आणि औद्योगिक संशोधन परिषदेने (CSIR) लॉन्च केलेला फेनोम इंडिया-CSIR हेल्थ कोहॉर्ट नॉलेजबेस (PI-CheCK).
 - हा एक अग्रगण्य उपक्रम आहे ज्याचा उद्देश मधुमेह, यकृत रोग आणि हृदयविकारांसह कार्डिओ-चयापचय रोगांसाठी भारत-विशिष्ट जोखीम अंदाज मॉडेल विकसित करणे आहे.
 - उद्दिष्ट: कार्डिओ-मेटाबॉलिक रोगांसाठी भारतीय लोकसंख्येसाठी तयार केलेले जोखीम अंदाज मॉडेल तयार करणे.
 - व्याप्ती: या आजारांवर लक्ष केंद्रित करणारा हा पहिला संपूर्ण भारतातील रेखांशाचा आरोग्य निरीक्षण अभ्यास आहे.

Weekly Quiz Compilation | Download Free PDF

• महत्त्व: भारतीय लोकसंख्येतील कार्डिओ-चयापचय विकारांचे अनन्य जोखीम आणि घटनांचे नमुने समजून घेणे हे या अभ्यासाचे उद्दिष्ट आहे, जे वांशिक विविधता आणि विविध जीवनशैलीमुळे पाश्चात्य लोकसंख्येपेक्षा वेगळे असू शकतात.
• प्रिसिजन मेडिसिन: हा उपक्रम विशेषतः भारतीय फेनोटाइपिक आणि अनुवांशिक प्रोफाइलसाठी तयार केलेल्या, भविष्यसूचक, वैयक्तिकृत, सहभागात्मक आणि प्रतिबंधात्मक (P4) आरोग्यसेवेला प्रोत्साहन देतो.

Q.2

फेनोम इंडिया प्रकल्पाचा केंद्रबिंदू कोणते रोग आहेत?

1. हृदय-चयापचय रोग, मधुमेह, यकृत रोग, आणि हृदय रोग
2. श्वसनाचे आजार
3. संसर्गजन्य रोग
4. न्यूरोलॉजिकल विकार

Answer:

A

Sol:

• वैज्ञानिक आणि औद्योगिक संशोधन परिषदेने (CSIR) अलीकडेच फेनोम इंडिया या अनुदैर्घ्य आरोग्य देखरेख प्रकल्पाचा पहिला टप्पा पूर्ण केला आहे.
• हा मैलाचा दगड म्हणून ओळखण्यासाठी, CSIR ने "Phenome India Unboxing 1.0" नावाचा विशेष कार्यक्रम आयोजित केला.
• 'फेनोम इंडिया' प्रकल्पाबद्दल:
• वैज्ञानिक आणि औद्योगिक संशोधन परिषदेने (CSIR) लॉच केलेला फेनोम इंडिया-CSIR हेल्थ कोहॉर्ट नॉलेजबेस (PI-CheCK).
• हा एक अग्रगण्य उपक्रम आहे ज्याचा उद्देश मधुमेह, यकृत रोग आणि हृदयविकारांसह कार्डिओ-चयापचय रोगांसाठी भारत-विशिष्ट जोखीम अंदाज मॉडेल विकसित करणे आहे.
• उद्दिष्ट: कार्डिओ-मेटाबॉलिक रोगांसाठी भारतीय लोकसंख्येसाठी तयार केलेले जोखीम अंदाज मॉडेल तयार करणे.
• व्याप्ती: या आजारांवर लक्ष केंद्रित करणारा हा पहिला संपूर्ण भारतातील रेखांशाचा आरोग्य निरीक्षण अभ्यास आहे.
• महत्त्व: भारतीय लोकसंख्येतील कार्डिओ-चयापचय विकारांचे अनन्य जोखीम आणि घटनांचे नमुने समजून घेणे हे या अभ्यासाचे उद्दिष्ट आहे, जे वांशिक विविधता आणि विविध जीवनशैलीमुळे पाश्चात्य लोकसंख्येपेक्षा वेगळे असू शकतात.
• प्रिसिजन मेडिसिन: हा उपक्रम विशेषतः भारतीय फेनोटाइपिक

आणि अनुवांशिक प्रोफाइलसाठी तयार केलेल्या, भविष्यसूचक, वैयक्तिकृत, सहभागात्मक आणि प्रतिबंधात्मक (P4) आरोग्यसेवेला प्रोत्साहन देतो.

Q.3

इंटरनॅशनल एअर ट्रान्सपोर्ट असोसिएशन (IATA) ची स्थापना कधी झाली?

1. 1930
2. 1945
3. 1949
4. 1955

Answer:

B

Sol:

भारत 42 वर्षांनंतर इंटरनॅशनल एअर ट्रान्सपोर्ट असोसिएशन (IATA) ची वार्षिक सर्वसाधारण सभा (AGM) आयोजित करणार आहे.

IATA बदल:

स्थापना: 1945, हवाना, क्युबा, 57 संस्थापक सदस्यांसह.
मिशन: एअरलाइन उद्योगाचे प्रतिनिधित्व करणे, नेतृत्व करणे आणि सेवा करणे.
सदस्यत्व: अंदाजे 330 एअरलाइन्सचे प्रतिनिधित्व करते, जे जागतिक हवाई वाहतुकीच्या 80% पेक्षा जास्त व्यापते.
मुख्यालय: मॉन्ट्रियल, कॅनडा.
सदस्य: जगभरातील आघाडीच्या प्रवासी आणि मालवाहू विमान कंपन्यांचा समावेश आहे.
कार्ये आणि समर्थन:
• सरलीकरण आणि मानके: यासाठी उद्योग मानके तयार करतात:
• प्रक्रिया सुलभ करा.
• सुरक्षितता वाढवा.
• प्रवाशांची सोय वाढवणे.
• खर्च कमी करा.
• कार्यक्षमता वाढवा.
• स्थिरता उद्दिष्टे साध्य करा.
पर्यावरणीय धोरण: पर्यावरणविषयक समस्यांचे निराकरण करते.
नियामक वकिली: अनियंत्रित कायदे आणि शुल्कांना आव्हान देते, नियामक आणि सरकारांना जबाबदार धरते आणि जबाबदार नियमनासाठी प्रयत्न करतात.

Weekly Quiz Compilation | Download Free PDF

खर्चात कपात: ऑपरेशन्स सुलभ करून आणि प्रवाशांच्या सोयी वाढवून विमान कंपन्यांना खर्च कमी करण्यात आणि कार्यक्षमता सुधारण्यास मदत होते.

IATA वार्षिक सर्वसाधारण सभा आणि जागतिक हवाई वाहतूक शिखर परिषद: मुख्य मुद्द्यांवर उद्योग पोजिशन औपचारिक करण्यासाठी आणि उद्योगमुख उद्योग समस्यांवर लक्ष केंद्रित करण्यासाठी दरवर्षी जूनमध्ये आयोजित केले जाते.

Q.4

IATA चे मुख्यालय कोठे आहे?

1. हवाना, क्युबा
2. मॉन्ट्रियल, कॅनडा
3. जिनिव्हा, स्वित्झर्लंड
4. वॉशिंग्टन, डी.सी., यूएसए

Answer:

B

Sol:

भारत 42 वर्षांनंतर इंटरनॅशनल एअर ट्रान्सपोर्ट असोसिएशन (IATA) ची वार्षिक सर्वसाधारण सभा (AGM) आयोजित करणार आहे.

IATA बदल:

स्थापना: 1945, हवाना, क्युबा, 57 संस्थापक सदस्यांसह.

मिशन: एअरलाइन उद्योगाचे प्रतिनिधित्व करणे, नेतृत्व करणे आणि सेवा करणे.

सदस्यत्व: अंदाजे 330 एअरलाइन्सचे प्रतिनिधित्व करते, जे जागतिक हवाई वाहतुकीच्या 80% पेक्षा जास्त व्यापते.

मुख्यालय: मॉन्ट्रियल, कॅनडा.

सदस्य: जगभरातील आघाडीच्या प्रवासी आणि मालवाहू विमान कंपन्यांचा समावेश आहे.

कार्ये आणि समर्थन:

- सरलीकरण आणि मानके: यासाठी उद्योग मानके तयार करतात:

- प्रक्रिया सुलभ करा.
- सुरक्षितता वाढवा.
- प्रवाशांची सोय वाढवणे.
- खर्च कमी करा.
- कार्यक्षमता वाढवा.
- स्थिरता उद्दिष्टे साध्य करा.

पर्यावरणीय धोरण: पर्यावरणविषयक समस्यांचे निराकरण करते.

नियामक वकिली: अनियंत्रित कायदे आणि शुल्कांना आव्हान देते, नियामक आणि सरकारांना जबाबदार धरते आणि जबाबदार नियमनासाठी प्रयत्न करतात.

खर्चात कपात: ऑपरेशन्स सुलभ करून आणि प्रवाशांच्या सोयी वाढवून विमान कंपन्यांना खर्च कमी करण्यात आणि कार्यक्षमता सुधारण्यास मदत होते.

IATA वार्षिक सर्वसाधारण सभा आणि जागतिक हवाई वाहतूक शिखर परिषद: मुख्य मुद्द्यांवर उद्योग पोजिशन औपचारिक करण्यासाठी आणि उद्योगमुख उद्योग समस्यांवर लक्ष केंद्रित करण्यासाठी दरवर्षी जूनमध्ये आयोजित केले जाते.

Q.5

स्ट्रोमॅटोलाइट्स म्हणजे काय?

1. ज्वालामुखीय खडक
2. गाळाचे खडक
3. स्फटिकीय खनिज निर्मिती
4. सूक्ष्मजीवांनी बनवलेल्या स्तरित संरचना

Answer:

D

Sol:

शास्त्रज्ञांनी अलीकडेच सौदी अरेबियातील ईशान्य लाल समुद्रातील शेबराह बेटावर जिवंत स्ट्रोमॅटोलाइट्स, शैवालांनी तयार केलेली प्राचीन भूवैज्ञानिक रचना शोधून काढली.

स्ट्रोमॅटोलाइट्स बदल:

स्ट्रोमॅटोलाइट्स, ज्यांना स्ट्रोमॅटोलिथ देखील म्हणतात, उथळ पाण्यात सूक्ष्मजीवांच्या बायोफिल्म्स, विशेषतः सायनोबॅक्टेरिया (निळा-हिरवा शैवाल) द्वारे गाळाच्या दाण्यांना अडकवून, बांधून आणि सिमेंटेशन करून तयार केलेल्या स्तरित संरचना आहेत.

ऐतिहासिक महत्त्व:

542 दशलक्ष वर्षांपूर्वी प्रीकॅम्ब्रियन युगात स्ट्रोमॅटोलाइट्स सामान्य होते.

बहुतेक स्ट्रोमॅटोलाइट्स सागरी आहेत, परंतु प्रोटोरोझोइक स्तरातील काही, 2.5 अब्ज वर्षांहून अधिक जुने, आंतरभरतीच्या भागात आणि गोड्या पाण्याचे तलाव आणि तलावांमध्ये राहतात असे मानले जाते.

आधुनिक घटना:

- आज, जिवंत स्ट्रोमॅटोलाइट्स दुर्मिळ आहेत, फक्त काही खारट तलावांमध्ये किंवा खार्डीमध्ये आढळतात.

- सजीव आणि जीवाश्म अशा दोन्ही प्रकारच्या स्ट्रोमॅटोलाइट साइट्ससाठी वेस्टर्न ऑस्ट्रेलिया आंतरराष्ट्रीय स्तरावर लक्षणीय

आहे.

• पाश्चात्य ऑस्ट्रेलियातील शार्क बे ही जगातील फक्त दोन ठिकाणांपैकी एक आहे जिथे जिवंत सागरी स्ट्रोमॅटोलाइट्स अस्तित्वात आहेत.

Q.6

शेबराह बेटावर अलीकडे कोणत्या आधुनिक काळातील जिवंत स्ट्रोमॅटोलाइट्स सापडले आहेत?

1. ऑस्ट्रेलिया
2. भारत
3. सौदी अरेबिया
4. ब्राझील

Answer:

C

Sol:

शास्त्रज्ञांनी अलीकडेच सौदी अरेबियातील ईशान्य लाल समुद्रातील शेबराह बेटावर जिवंत स्ट्रोमॅटोलाइट्स, शैवालांनी तयार केलेली प्राचीन भूवैज्ञानिक रचना शोधून काढली.

स्ट्रोमॅटोलाइट्स बदल:

स्ट्रोमॅटोलाइट्स, ज्यांना स्ट्रोमॅटोलिथ देखील म्हणतात, उथळ पाण्यात सूक्ष्मजीवांच्या बायोफिल्म्स, विशेषतः सायनोबॅक्टेरिया (निळा-हिरवा शैवाल) द्वारे गाळाच्या दाण्यांना अडकवून, बांधून आणि सिमेंटेशन करून तयार केलेल्या स्तरित संरचना आहेत.

ऐतिहासिक महत्त्व:

542 दशलक्ष वर्षांपूर्वी प्रीकॅम्ब्रियन युगात स्ट्रोमॅटोलाइट्स सामान्य होते.

बहुतेक स्ट्रोमॅटोलाइट्स सागरी आहेत, परंतु प्रोटेरोझोइक स्तरातील काही, 2.5 अब्ज वर्षांहून अधिक जुने, आंतरभरतीच्या भागात आणि गोड्या पाण्याचे तलाव आणि तलावांमध्ये राहतात असे मानले जाते.

आधुनिक घटना:

• आज, जिवंत स्ट्रोमॅटोलाइट्स दुर्मिळ आहेत, फक्त काही खारट तलावांमध्ये किंवा खाडींमध्ये आढळतात.

• सजीव आणि जीवाश्म अशा दोन्ही प्रकारच्या स्ट्रोमॅटोलाइट साइट्ससाठी वेस्टर्न ऑस्ट्रेलिया आंतरराष्ट्रीय स्तरावर लक्षणीय आहे.

• पाश्चात्य ऑस्ट्रेलियातील शार्क बे ही जगातील फक्त दोन ठिकाणांपैकी एक आहे जिथे जिवंत सागरी स्ट्रोमॅटोलाइट्स अस्तित्वात आहेत.

Q.7

कोणत्या संस्थेने तणनाशक-सहिष्णु (Ht) बासमती तांदळाच्या जातीचे व्यापारीकरण केले आहे?

1. भारतीय कृषी संशोधन संस्था
2. भारतीय कृषी संशोधन परिषद (ICAR)
3. राष्ट्रीय तांदूळ संशोधन संस्था
4. कृषी आणि प्रक्रिया केलेले अन्न उत्पादने निर्यात विकास प्राधिकरण

Answer:

B

Sol:

• भारतीय कृषी संशोधन परिषदेने (ICAR) तणनाशक-सहिष्णु (Ht) बासमती तांदळाच्या जातीचे व्यापारीकरण केले आहे.

• या वाणांची रचना तांदूळ पिकातील तणांवर नियंत्रण ठेवण्यासाठी आणि थेट बियाणे तांदूळ (डीएसआर) तंत्राद्वारे पाणी बचत पद्धतींना प्रोत्साहन देण्यासाठी केली गेली आहे.

डायरेक्ट सीडेड राईस (डीएसआर) बदल:

• डायरेक्ट सीडेड राईस (डीएसआर) म्हणजे रोपवाटिकेतून रोपे लावण्याऐवजी थेट शेतात भाताचे बियाणे पेरण्याची पद्धत.

DSR चे प्रकार:

• ओले डीएसआर: बिया ओल्या शेतात पेरल्या जातात.

• कोरड्या DSR: बियाणे कोरड्या शेतात पेरले जाते, आणि नंतर सिंचन दिले जाते.

• फायदे:

• पाण्याची बचत: पारंपारिक प्रत्यारोपण पद्धतीच्या तुलनेत डीएसआरला कमी पाणी लागते.

• श्रम कार्यक्षमता: नर्सरीची तयारी आणि प्रत्यारोपण यासारख्या श्रम-केंद्रित पद्धतींची गरज कमी करते.

• कमी झालेले मिथेन उत्सर्जन: कमी झालेल्या एॅनेरोबिक परिस्थितीमुळे मिथेन उत्सर्जन कमी होते.

• लवकर परिपक्वता: हे पीक लवकर परिपक्वतेकडे नेते आणि त्यामुळे नंतरच्या पिकांची वेळेवर लागवड करण्यास अनुमती देते.

Q.8

डायरेक्ट सीडेड राईस (डी एस आर) पद्धतीने भाताच्या बिया कशा पेरल्या जातात?

1. रोपवाटिकेतून प्रत्यारोपण केलेले
2. शेतात फवारणी केली
3. थेट शेतात
4. रोपे वापरून लागवड

Answer:

C

Sol:

- भारतीय कृषी संशोधन परिषदेने (ICAR) तणनाशक-सहिष्णु (Ht) बासमती तांदळाच्या जातीचे व्यापारीकरण केले आहे.
- या वाणांची रचना तांदूळ पिकातील तणांवर नियंत्रण ठेवण्यासाठी आणि थेट बियाणे तांदूळ (डीएसआर) तंत्राद्वारे पाणी बचत पद्धतींना प्रोत्साहन देण्यासाठी केली गेली आहे.
- डायरेक्ट सीडेड राईस (डीएसआर) बदल:
- डायरेक्ट सीडेड राईस (डीएसआर) म्हणजे रोपवाटिकेतून रोपे लावण्याऐवजी थेट शेतात भाताचे बियाणे पेरण्याची पद्धत.
- DSR चे प्रकार:**
- ओले डीएसआर: बिया ओल्या शेतात पेरल्या जातात.
- कोरड्या DSR: बियाणे कोरड्या शेतात पेरले जाते, आणि नंतर सिंचन दिले जाते.
- फायदे:
- पाण्याची बचत: पारंपारिक प्रत्यारोपण पद्धतीच्या तुलनेत डीएसआरला कमी पाणी लागते.
- श्रम कार्यक्षमता: नर्सरीची तयारी आणि प्रत्यारोपण यासारख्या श्रम-केंद्रित पद्धतींची गरज कमी करते.
- कमी झालेले मिथेन उत्सर्जन: कमी झालेल्या एॅनेरोबिक परिस्थितीमुळे मिथेन उत्सर्जन कमी होते.
- लवकर परिपक्वता: हे पीक लवकर परिपक्वतेकडे नेते आणि त्यामुळे नंतरच्या पिकांची वेळेवर लागवड करण्यास अनुमती देते.

Q.9

युनायटेड नेशन्स ग्लोबल सप्लाय चैन फोरमचे उद्घाटन कोणी केले?

1. संयुक्त राष्ट्र व्यापार आणि विकास (UNCTAD)
2. जागतिक आरोग्य संघटना (WHO)
3. आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी (IMF)
4. जागतिक व्यापार संघटना (WTO)

Answer:

A

Sol:

- युएन ट्रेड अँड डेव्हलपमेंट (UNCTAD) आणि बार्बाडोस सरकार यांनी आयोजित केलेल्या उद्घाटन युनायटेड नेशन्स ग्लोबल सप्लाय चैन फोरमचा नुकताच यशस्वीपणे समारोप झाला.
- युनायटेड नेशन्स ग्लोबल सप्लाय चैन फोरम बदल:
- व्यत्यय, भू-राजकीय तणाव, हवामान बदल आणि कोविड-19 साथीचा रोग आणि जागतिक व्यापारावरील त्यांचा प्रभाव यासारख्या गंभीर जागतिक समस्यांचे निराकरण करणे या मंचाचे उद्दिष्ट आहे.
- डिकार्बोनाइझिंग ग्लोबल शिपिंग:
- अक्षय ऊर्जा संसाधनांनी समृद्ध असलेल्या विकसनशील देशांवर लक्ष केंद्रित करा.
- कमी- किंवा शून्य-कार्बन इंधनांना प्रोत्साहन देण्याचा प्रयत्न.
- नवीन इंधनांसाठी सुरक्षा फ्रेमवर्क स्थापित करणे.
- विविध इंधने हाताळण्यासाठी बंदराची तयारी वाढवणे.
- UN व्यापार-आणि-वाहतूक डेटासेट:**
- जागतिक बँकेच्या सहकार्याने विकसित केलेल्या सर्वसमावेशक डेटासेटचा शुभारंभ.
- व्यापार आणि वाहतूक खर्चाचे समग्र दृश्य देते.
- पुढील मंच 2026 मध्ये सौदी अरेबियामध्ये होणार आहे.

Q.10

पुढील युनायटेड नेशन्स ग्लोबल सप्लाय चैन फोरम केव्हा आणि कुठे होणार आहे?

1. 2025 ब्राझील मध्ये
2. कॅनडामध्ये 2024
3. भारतात 2024
4. 2026 सौदी अरेबियामध्ये

Answer:

D

Sol:

- युएन ट्रेड अँड डेव्हलपमेंट (UNCTAD) आणि बार्बाडोस सरकार यांनी आयोजित केलेल्या उद्घाटन युनायटेड नेशन्स ग्लोबल सप्लाय चैन फोरमचा नुकताच यशस्वीपणे समारोप झाला.
- युनायटेड नेशन्स ग्लोबल सप्लाय चैन फोरम बदल:

Weekly Quiz Compilation | Download Free PDF

• व्यत्यय, भू-राजकीय तणाव, हवामान बदल आणि कोविड-19 साठीचा रोग आणि जागतिक व्यापारावरील त्यांचा प्रभाव यासारख्या गंभीर जागतिक समस्यांचे निराकरण करणे या मंचाचे उद्दिष्ट आहे.

डिकार्बोनाइझिंग ग्लोबल शिपिंग:

• अक्षय ऊर्जा संसाधनांनी समृद्ध असलेल्या विकसनशील देशांवर लक्ष केंद्रित करा.

• कमी- किंवा शून्य-कार्बन इंधनांना प्रोत्साहन देण्याचा प्रयत्न.

• नवीन इंधनांसाठी सुरक्षा फ्रेमवर्क स्थापित करणे.

• विविध इंधने हाताळण्यासाठी बंदराची तयारी वाढवणे.

UN व्यापार-आणि-वाहतूक डेटासेट:

• जागतिक बँकेच्या सहकार्याने विकसित केलेल्या सर्वसमावेशक डेटासेटचा शुभारंभ.

• व्यापार आणि वाहतूक खर्चाचे समग्र दृश्य देते.

• पुढील मंच 2026 मध्ये सौदी अरेबियामध्ये होणार आहे.

Q.11

शिवराज्याभिषेक सोहळा कुठे साजरा केला जातो?

1. रायगड किल्ला
2. राजगड किल्ला
3. शिवनेरी किल्ला
4. तोरणा किल्ला

Answer:

A

Sol:

• 6 जून हा छत्रपती शिवाजी महाराजांचा राज्याभिषेक दिन साजरा केला जातो.

शिवराज्याभिषेक सोहळा **2024** बदल:

• तारीख: 6 जून 2024

महत्त्व:

• मराठा साम्राज्याचे संस्थापक छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या राज्याभिषेकाचे स्मरण.

• ठिकाण: रायगड किल्ला, महाराष्ट्र

• आयोजन: महाराष्ट्र सरकार आणि विविध सांस्कृतिक संस्था

Q.12

अहिल्याबाई होळकर यांच्या काळात कोणते शहर राजधानी व सांस्कृतिक केंद्र बनले?

1. पुणे
2. ग्वाल्हेर
3. महेश्वर
4. इंदूर

Answer:

C

Sol:

• असामान्य प्रशासन, दूरदर्शी नेतृत्व आणि आध्यात्मिक प्रवृत्ती यासाठी प्रसिद्ध असलेल्या मराठा राणी अहिल्याबाई होळकर यांची 300 वी जयंती नुकतीच साजरी करण्यात आली.

अहिल्याबाई होळकर बदल:

प्रारंभिक जीवन आणि चढउतार:

• 31 मे 1725 रोजी जन्म.

• 1754 मध्ये कुंभरच्या लढाईत पती खंडेराव होळकर मारला गेला.

• सासरे मल्हारराव होळकर यांचे १७६६ मध्ये निधन झाले.

• 1767 मध्ये माळवा राज्याची राणी.

राज्य आणि शासन:

• राजधानी महेश्वर हे साहित्यिक, संगीत, कलात्मक आणि औद्योगिक व्यवसायांचे केंद्र बनले.

• मराठी कवी मोरोपंत, शाहीर अनंता गांधी आणि संस्कृत विद्वान खुशाली राम यांसारख्या उल्लेखनीय व्यक्तींचे स्वागत केले.

• आज महेश्वरी साड्यांसाठी ओळखल्या जाणाऱ्या महेश्वरमध्ये कापड उद्योगाची स्थापना केली.

• वैयक्तिकरित्या युद्धात सैन्याचे नेतृत्व केले आणि तुकोजीराव होळकर यांची सेनाप्रमुख म्हणून नियुक्ती केली.

योगदान आणि वारसा:

• 1780 मध्ये काशी विश्वनाथ मंदिराचे जीर्णोद्धार व दुरुस्ती केली.

• अपत्यहीन विधवांची मालमत्ता जप्त करणारा पारंपारिक कायदा काढून टाकला.

• ब्रिटीश इतिहासकार जॉन की यांनी 'द फिलॉसॉफर क्वीन' ही पदवी मिळवून तिच्या न्याय्य आणि न्याय्य नियमासाठी ओळखली जाते.

Q.13

नागपूर-हैदराबाद द्रुतगती मार्ग कोणत्या प्रकल्पाचा भाग आहे?

1. सुवर्ण चतुर्भुज
2. भारतमाला परियोजना
3. प्रधानमंत्री ग्राम सडक योजना
4. राष्ट्रीय महामार्ग विकास प्रकल्प

Answer:

B

Sol:

• भारतीय राष्ट्रीय महामार्ग प्राधिकरण (NHAI) ने महाराष्ट्राची दुसरी राजधानी, नागपूर आणि हैदराबाद दरम्यान नवीन एक्सप्रेस वेसाठी व्यवहार्यता सर्वेक्षण सुरु करण्याची योजना आखली आहे.

महत्वाचे मुद्दे:

- नागपूर-हैदराबाद द्रुतगती मार्ग म्हणून ओळखला जाणारा हा ग्रीनफिल्ड हाय-स्पीड कॉरिडोर प्रस्तावित नागपूर-बेंगळूरु एक्सप्रेसवे प्रकल्पाचा पहिला टप्पा म्हणून काम करेल.
- हा भारतमाला परियोजनेचा एक भाग आहे.

Q.14

महाराष्ट्रातील पाचगणी टेकडी नगरपरिषदेने कोणता टप्पा गाठला आहे?

1. ISO प्रमाणपत्र प्राप्त करणारी पहिली नगरपरिषद
2. डिजिटल पेमेंट लागू करणारी पहिली नगरपरिषद
3. इलेक्ट्रिक बसेस सुरु करणारी पहिली नगरपरिषद
4. प्लास्टिक बंदी करणारी पहिली नगरपरिषद

Answer:

A

Sol:

• महाराष्ट्रातील पाचगणी टेकडी नगरपरिषदेने ISO प्रमाणपत्र प्राप्त करणारी राज्यातील पहिली नगरपरिषद बनून महत्त्वपूर्ण टप्पा गाठला आहे.

महत्वाचे मुद्दे:

- पाचगणी हिल नगरपरिषदेला ISO 9001:2015 प्रमाणपत्र प्राप्त झाले आहे.
- हे प्रमाणपत्र स्वच्छ भारत पॉइंट येथे असलेल्या कचरा प्रक्रिया

केंद्रात कार्यान्वित केलेल्या उत्कृष्ट कार्ये पद्धतींना मान्यता देते.

• स्वच्छ भारत पॉइंटवर ओल्या कचऱ्याचा वापर वीज आणि खत निर्मितीसाठी केला जातो, तर सुका कचरा वर्गीकरण करून त्याचा पुनर्वापर केला जातो.

Q.15

FY24 मध्ये सार्वजनिक क्षेत्रातील 12 बँकांपैकी कोणती सार्वजनिक क्षेत्रातील बँक ठेवींमध्ये सर्वात वेगाने वाढणारी होती?

1. स्टेट बँक ऑफ इंडिया
2. बँक ऑफ इंडिया
3. कॅनरा बँक
4. बँक ऑफ महाराष्ट्र

Answer:

D

Sol:

• बँक ऑफ महाराष्ट्रने आर्थिक वर्ष 24 मध्ये एकूण देशांतर्गत व्यवसायात 15.94% वाढ अनुभवली.

• हा वाढीचा दर स्टेट बँक ऑफ इंडियाच्या (SBI) 13.12% पेक्षा जास्त होता.

महत्वाचे मुद्दे:

- बँक ऑफ महाराष्ट्रने सार्वजनिक क्षेत्रातील बँकांमधील ठेव वाढीत 15.66% वाढ केली.
- या वाढीने एसबीआय, बँक ऑफ इंडिया आणि कॅनरा बँकेला मागे टाकले.
- सार्वजनिक क्षेत्रातील 12 बँकांमधील ठेवींमध्ये ही सर्वात वेगाने वाढणारी बँक होती.
- मार्च 2024 अखेर बँक ऑफ महाराष्ट्रचा चालू खाते बचत खाते (CASA) ठेवींमध्ये सर्वाधिक वाढीचा दर 52.73% होता.

Q.1

Tele MANAS चे उद्दिष्ट काय आहे?

1. दूरसंचाराद्वारे सामान्य आरोग्य सेवा समर्थन आणि काळजी प्रदान करणे

2. दूरसंचाराद्वारे शारीरिक आरोग्य समर्थन आणि काळजी प्रदान करणे
3. दूरसंचाराद्वारे मानसिक आरोग्य समर्थन आणि काळजी प्रदान करणे
4. दूरसंचाराद्वारे शैक्षणिक सहाय्य आणि काळजी प्रदान करणे

Answer:

C

Sol:

• Tele MANAS च्या विशेष सेलच्या संचालनासाठी सहकार्य करण्यासाठी आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय (MoHFW) आणि संरक्षण मंत्रालय (MoD) यांच्यात सामंजस्य करारावर स्वाक्षरी करण्यात आली.

महत्वाचे मुद्दे:

• पूर्ण फॉर्म: टेली मॅटल हेल्थ असिस्टन्स आणि नेटवर्किंग अॅक्रॉस स्टेट्स.

• लॉन्चची तारीख: 10 ऑक्टोबर 2022 (जागतिक मानसिक आरोग्य दिन).

• उद्देश: दूरसंचाराद्वारे मानसिक आरोग्य समर्थन आणि काळजी प्रदान करणे.

• मंत्रालय: आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय.

• लक्षित प्रेक्षक: भारतभर मानसिक आरोग्य समस्या अनुभवणाऱ्या व्यक्ती, विशेषतः दुर्गम आणि कमी सेवा असलेल्या भागात.

• प्रवेशयोग्यता: टोल-फ्री हेल्पलाइन क्रमांक (14416) आणि मोबाइल ॲपद्वारे उपलब्ध.

Q.2

Tele MANAS साठी कोणते मंत्रालय जबाबदार आहे?

1. संरक्षण मंत्रालय
2. आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय
3. गृह मंत्रालय
4. शिक्षण मंत्रालय

Answer:

B

Sol:

• Tele MANAS च्या विशेष सेलच्या संचालनासाठी सहकार्य करण्यासाठी आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय (MoHFW) आणि संरक्षण मंत्रालय (MoD) यांच्यात सामंजस्य करारावर स्वाक्षरी करण्यात आली.

महत्वाचे मुद्दे:

• पूर्ण फॉर्म: टेली मॅटल हेल्थ असिस्टन्स आणि नेटवर्किंग अॅक्रॉस स्टेट्स.

• लॉन्चची तारीख: 10 ऑक्टोबर 2022 (जागतिक मानसिक आरोग्य दिन).

• उद्देश: दूरसंचाराद्वारे मानसिक आरोग्य समर्थन आणि काळजी प्रदान करणे.

• मंत्रालय: आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय.

• लक्षित प्रेक्षक: भारतभर मानसिक आरोग्य समस्या अनुभवणाऱ्या व्यक्ती, विशेषतः दुर्गम आणि कमी सेवा असलेल्या भागात.

• प्रवेशयोग्यता: टोल-फ्री हेल्पलाइन क्रमांक (14416) आणि मोबाइल ॲपद्वारे उपलब्ध.

Q.3

त्रिशना मोहिमेवर कोणत्या दोन अंतराळ संस्था सहकार्य करत आहेत?

1. ISRO आणि CNES
2. ISRO आणि NASA
3. CNES आणि NASA
4. ISRO आणि ESA

Answer:

A

Sol:

• ISRO ने आगामी TRISHNA मोहिमेसाठी CNES या फ्रेंच राष्ट्रीय अंतराळ एजन्सीसोबतच्या सहकार्याचा तपशील जाहीर केला.

त्रिष्णा मिशन बदल:

• TRISHNA म्हणजे थर्मल इन्फ्रारेड इमेजिंग सॅटेलाइट फॉर हाय-रिझोल्यूशन नॅचरल रिसोर्स असेसमेंट.

• उद्देश: उच्च-रिझोल्यूशन थर्मल इन्फ्रारेड प्रतिमा कॅप्चर करून पाण्याचा वापर आणि व्यवस्थापन, पृष्ठभागाचे तापमान आणि वनस्पती तणावाचे निरीक्षण करणे हे मिशनचे उद्दिष्ट आहे.

- प्रक्षेपण वर्ष: मिशन 2024 मध्ये सुरु करण्याची योजना आहे.
- कक्षा: जागतिक स्तरावर तपशीलवार डेटा प्रदान करण्यासाठी त्रिष्णा कमी पृथ्वीच्या कक्षेत (LEO) ठेवण्यात येईल.
- अर्ज:
- शेती: पीक आरोग्य, सिंचन पद्धती आणि पाण्याचा ताण यावर लक्ष ठेवणे.
- जलस्रोत: तलाव आणि नद्यांसह जलस्रोतांचे मूल्यांकन आणि व्यवस्थापन.
- शहरी नियोजन: शहरी उष्णता बेटांचे विश्लेषण करणे आणि शहरी नियोजनात मदत करणे.
- हवामान अभ्यास: अचूक पृष्ठभाग तापमान डेटा प्रदान करून हवामान बदल संशोधनात योगदान देणे.

Q.4

तृष्णा मिशनचा प्राथमिक उद्देश काय आहे?

1. बाह्य अवकाशाचे अन्वेषण करणे
2. पाण्याचा वापर आणि व्यवस्थापन, पृष्ठभागाचे तापमान आणि वनस्पतीवरील ताण यांचे निरीक्षण करणे
3. ग्रहांच्या पृष्ठभागाचा अभ्यास करणे
4. इंटरनेट कनेक्टिव्हिटी प्रदान करणे

Answer:

B

Sol:

- ISRO ने आगामी TRISHNA मोहिमेसाठी CNES या फ्रेंच राष्ट्रीय अंतराळ एजन्सीसोबतच्या सहकार्याचा तपशील जाहीर केला.
- त्रिष्णा मिशन बदल:
- TRISHNA म्हणजे थर्मल इन्फ्रारेड इमेजिंग सॅटेलाइट फॉर हाय-रिझोल्यूशन नॅचरल रिसोर्स असेसमेंट.
- उद्देश: उच्च-रिझोल्यूशन थर्मल इन्फ्रारेड प्रतिमा कॅप्चर करून पाण्याचा वापर आणि व्यवस्थापन, पृष्ठभागाचे तापमान आणि वनस्पती तणावाचे निरीक्षण करणे हे मिशनचे उद्दिष्ट आहे.
- प्रक्षेपण वर्ष: मिशन 2024 मध्ये सुरु करण्याची योजना आहे.
- कक्षा: जागतिक स्तरावर तपशीलवार डेटा प्रदान करण्यासाठी त्रिष्णा कमी पृथ्वीच्या कक्षेत (LEO) ठेवण्यात येईल.
- अर्ज:
- शेती: पीक आरोग्य, सिंचन पद्धती आणि पाण्याचा ताण यावर लक्ष ठेवणे.
- जलस्रोत: तलाव आणि नद्यांसह जलस्रोतांचे मूल्यांकन आणि

व्यवस्थापन.

- शहरी नियोजन: शहरी उष्णता बेटांचे विश्लेषण करणे आणि शहरी नियोजनात मदत करणे.
- हवामान अभ्यास: अचूक पृष्ठभाग तापमान डेटा प्रदान करून हवामान बदल संशोधनात योगदान देणे.

Q.5

सार्वत्रिक निवडणूक 2024 मध्ये कोणत्या मतदारसंघात **NOTA** विक्रमी मतांनी उपविजेते ठरले?

1. भोपाळ
2. जबलपूर
3. इंदूर
4. ग्वाल्हेर

Answer:

C

Sol:

- "नन ऑफ द अबव्ह" (NOTA) पर्याय मध्य प्रदेशातील इंदूर मतदारसंघात उपविजेता ठरला आहे, त्याला रेकॉर्डब्रेक 2,18,674 मते मिळाली आहेत, जी NOTA साठी आतापर्यंतची सर्वोच्च संख्या आहे.

NOTA बदल:

- नन ऑफ द अबव्ह (नोटा) ही संकल्पना मतदारांना निवडणुकीत सर्व उमेदवारांना नाकारण्याची परवानगी देते. भारतात अंमलबजावणी:
- NOTA चा वापर पहिल्यांदा 2013 च्या विधानसभा निवडणुकीत पाच राज्यांमध्ये करण्यात आला: छत्तीसगड, मिझोराम, राजस्थान, दिल्ली आणि मध्य प्रदेश.
- त्यानंतर 2014 च्या सार्वत्रिक निवडणुकीत त्याचा वापर करण्यात आला.
- NOTA ची ओळख PUCL विरुद्ध युनियन ऑफ इंडिया प्रकरणात 2013 च्या सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्देशानंतर झाली. उद्देश:
- मतदारांना यादीतील कोणत्याही उमेदवाराला मत न देण्याचा पर्याय उपलब्ध करून देणे.
- सर्व उपलब्ध उमेदवारांबद्दल असमाधानी असलेल्या मतदारांच्या सहभागास प्रोत्साहन देते.

Q.6

कोणत्या सर्वोच्च न्यायालयाच्या प्रकरणामुळे भारतीय निवडणुकांमध्ये **NOTA** लागू करण्यात आला?

1. श्रेया सिंगल विरुद्ध भारतीय संघ
2. विशाका विरुद्ध राजस्थान राज्य
3. नवतेज सिंग जोहर विरुद्ध भारत संघ
4. PUCL वि. युनियन ऑफ इंडिया

Answer:

D

Sol:

• "नन ऑफ द अबव्ह" (NOTA) पर्याय मध्य प्रदेशातील इंदूर मतदारसंघात उपविजेता ठरला आहे, त्याला रेकॉर्डब्रेक 2,18,674 मते मिळाली आहेत, जी NOTA साठी आतापर्यंतची सर्वोच्च संख्या आहे.

NOTA बदल:

• नन ऑफ द अबव्ह (नोटा) ही संकल्पना मतदारांना निवडणुकीत सर्व उमेदवारांना नाकारण्याची परवानगी देते.

भारतात अंमलबजावणी:

• NOTA चा वापर पहिल्यांदा 2013 च्या विधानसभा निवडणुकीत पाच राज्यांमध्ये करण्यात आला: छत्तीसगड, मिझोराम, राजस्थान, दिल्ली आणि मध्य प्रदेश.

• त्यानंतर 2014 च्या सार्वत्रिक निवडणुकीत त्याचा वापर करण्यात आला.

• NOTA ची ओळख PUCL विरुद्ध युनियन ऑफ इंडिया प्रकरणात 2013 च्या सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्देशानंतर झाली. उद्देश:

• मतदारांना यादीतील कोणत्याही उमेदवाराला मत न देण्याचा पर्याय उपलब्ध करून देणे.

• सर्व उपलब्ध उमेदवारांबद्दल असमाधानी असलेल्या मतदारांच्या सहभागास प्रोत्साहन देते.

Q.7

खालीलपैकी कोणता देश गल्फ कोऑपरेशन कौन्सिल (GCC) चा सदस्य देश नाही?

1. सौदी अरेबिया
2. इराक
3. कुवेत
4. बहरीन

Answer:

B

Sol:

• युनायटेड स्टेट्स आणि गल्फ कोऑपरेशन कौन्सिल (GCC) ने स्थापनेसाठी संरक्षण कार्य गटांच्या नवीन टप्प्याची घोषणा केली आहे.

• या उपक्रमाचा उद्देश US-GCC सहकार्य वाढवणे आणि सामायिक हवाई आणि सागरी धोक्यांचा सामना करण्यासाठी क्षेपणास्त्र संरक्षण प्रणाली एकत्रित करणे.

GCC बदल:

• स्थापना: 25 मे 1981 रोजी स्थापना.

• सदस्य देश: सौदी अरेबिया, कुवेत, संयुक्त अरब अमिराती, कतार, बहरीन आणि ओमान.

• मुख्यालय: रियाध, सौदी अरेबिया.

उद्दिष्ट:

• सहा राज्यांमधील आर्थिक, सुरक्षा, सांस्कृतिक आणि सामाजिक क्षेत्रात सहकार्य वाढवणे.

• याव्यतिरिक्त, प्रादेशिक घडामोडींवर चर्चा करण्यासाठी आणि सहयोग वाढविण्यासाठी वार्षिक शिखर परिषद आयोजित केली जाते.

Q.8

गल्फ कोऑपरेशन कौन्सिल (GCC) चे मुख्यालय कोठे आहे?

1. रियाध, सौदी अरेबिया
2. दोहा, कतार
3. मनामा, बहरीन
4. अबुधाबी, UAE

Answer:

A

Sol:

• युनायटेड स्टेट्स आणि गल्फ कोऑपरेशन कौन्सिल (GCC) ने स्थापनेसाठी संरक्षण कार्य गटांच्या नवीन टप्प्याची घोषणा केली आहे.

• या उपक्रमाचा उद्देश US-GCC सहकार्य वाढवणे आणि सामायिक हवाई आणि सागरी धोक्यांचा सामना करण्यासाठी

क्षेपणास्त्र संरक्षण प्रणाली एकत्रित करणे.

GCC बदल:

- स्थापना: 25 मे 1981 रोजी स्थापना.
- सदस्य देश: सौदी अरेबिया, कुवेत, संयुक्त अरब अमिराती, कतार, बहरीन आणि ओमान.
- मुख्यालय: रियाध, सौदी अरेबिया.

उद्दिष्ट:

- सहा राज्यांमधील आर्थिक, सुरक्षा, सांस्कृतिक आणि सामाजिक क्षेत्रात सहकार्य वाढवणे.
- याव्यतिरिक्त, प्रादेशिक घडामोडींवर चर्चा करण्यासाठी आणि सहयोग वाढविण्यासाठी वार्षिक शिखर परिषद आयोजित केली जाते.

Q.9

'नियो' या कादंबरीतील प्रथिनांचा शोध कोणी लावला?

1. स्टीफन टॅंग आणि सॅम्युअल स्टर्नबर्ग
2. रॉबर्ट कोच आणि लुई पाश्चर
3. अलेक्झांडर फ्लेमिंग आणि जोनास साल्क
4. जेम्स वॉटसन आणि फ्रान्सिस क्रिक

Answer:

A

Sol:

• अलीकडील संशोधनाने "नियो" नावाचे एक नवीन प्रोटीन शोधले आहे, जे विषाणूजन्य संसर्ग, विशेषतः बॅक्टेरियोफेजेस विरुद्ध जीवाणूंच्या संरक्षणासाठी महत्त्वपूर्ण आहे.

निओ बदल:

• स्टीफन टॅंग आणि सॅम्युअल स्टर्नबर्ग या संशोधकांनी क्लेबसिएला न्यूमोनियावर काम करत असताना, बायोआरक्सिसवर २०२३ च्या प्रीप्रिंट पेपरमध्ये 'निओ' चा शोध नोंदवला.

• 'निओ' हे व्हायरल इन्फेक्शन नियंत्रित करण्यासाठी संभाव्य जैवतंत्रज्ञान साधनाचे प्रतिनिधित्व करते.

Q.10

कोणत्या जिवाणू प्रजातीमध्ये प्रथिन 'नियो' शोधला गेला?

1. Escherichia coli
2. स्टॅफिलोकोकस ऑरियस
3. क्लेबसिएला न्यूमोनिया
4. बॅसिलस सबटिलिस

Answer:

C

Sol:

• अलीकडील संशोधनाने "नियो" नावाचे एक नवीन प्रोटीन शोधले आहे, जे विषाणूजन्य संसर्ग, विशेषतः बॅक्टेरियोफेजेस विरुद्ध जीवाणूंच्या संरक्षणासाठी महत्त्वपूर्ण आहे.

निओ बदल:

• स्टीफन टॅंग आणि सॅम्युअल स्टर्नबर्ग या संशोधकांनी क्लेबसिएला न्यूमोनियावर काम करत असताना, बायोआरक्सिसवर २०२३ च्या प्रीप्रिंट पेपरमध्ये 'निओ' चा शोध नोंदवला.

• 'निओ' हे व्हायरल इन्फेक्शन नियंत्रित करण्यासाठी संभाव्य जैवतंत्रज्ञान साधनाचे प्रतिनिधित्व करते.

Q.11

संत तुकारामांचा जन्म कोणत्या गावात झाला?

1. पंढरपूर
2. आळंदी
3. देहू
4. पैठण

Answer:

C

Sol:

संत तुकाराम:

• पूर्ण नाव : तुकाराम बोल्होबा आंबिले

• जन्म: १६०८ इ.स

• मृत्यू: इ.स. १६४९

• भक्ती चळवळ: संत तुकाराम हे भक्ती चळवळीतील एक प्रमुख व्यक्तिमत्व होते, मध्ययुगीन हिंदू धर्मात उदयास आलेली भक्ती प्रवृत्ती.

- विठ्ठलाचा प्रभाव: त्यांची भक्ती प्रामुख्याने पंढरपूरच्या भगवान विठ्ठलावर (कृष्णाचे एक रूप) होती.
- शिकवणी: वैयक्तिक देवाचे महत्त्व आणि भजन आणि कीर्तन (भक्तीगीते) द्वारे देवावरील प्रेम आणि भक्ती व्यक्त करणे यावर जोर दिला.
- अभंग: त्यांच्या अभंगांसाठी (भक्तीपर कविता) प्रसिद्ध
- गाथा: त्यांच्या संग्रहित रचनांना तुकाराम गाथा म्हणून ओळखले जाते, जी मराठी साहित्यात पूजनीय आहे.
- समानता आणि सामाजिक न्याय: समानतेचा पुरस्कार केला आणि जातिव्यवस्था आणि कर्मकांड प्रथांवर टीका केली.
- मानवतावाद: करुणा, नम्रता आणि सर्व प्राण्यांच्या कल्याणाचा उपदेश केला.
- सण: तुकाराम बीज आणि आषाढी एकादशी यांसारख्या सणांमध्ये त्यांचे जीवन आणि कार्य साजरे केले जातात.

Q.12

भारतातील राजकीय पक्षांना चिन्हांचे वाटप कोणत्या कायद्यानुसार केले जाते?

1. लोकप्रतिनिधी कायदा, 1951
2. निवडणूक चिन्हे (आरक्षण आणि वाटप) ऑर्डर, 1968
3. राजकीय पक्ष कायदा, 1970
4. निवडणूक प्रक्रिया कायदा, 1965

Answer:

B

Sol:

चिन्हांचे वाटप:

- प्राधिकरण आणि मार्गदर्शक तत्वे: भारतीय निवडणूक आयोग (ECI) निवडणूक चिन्हे (आरक्षण आणि वाटप) आदेश, 1968 नुसार राजकीय पक्षांना चिन्हांच्या वाटपासाठी जबाबदार आहे.

चिन्हांच्या श्रेणी:

- आरक्षित चिन्हे: मान्यताप्राप्त राष्ट्रीय आणि राज्य पक्षांना नियुक्त केलेले.
- विनामूल्य चिन्हे: नोंदणीकृत परंतु अपरिचित पक्ष आणि अपक्ष उमेदवारांसाठी उपलब्ध.

चिन्ह वाटप प्रक्रिया:

- राष्ट्रीय आणि राज्य पक्ष: आपोआप त्यांच्या आरक्षित चिन्हांचे वाटप केले.
- नोंदणीकृत परंतु अपरिचित पक्ष: विनामूल्य चिन्हांच्या सूचीमधून निवडणे आवश्यक आहे.
- स्वतंत्र उमेदवार: मुक्त चिन्हांच्या सूचीमधून देखील निवडा.

चिन्ह आरक्षण निकष:

- राजकीय पक्षाने आपले चिन्ह टिकवून ठेवण्यासाठी मागील निवडणुकीत मिळालेल्या मतांची टक्केवारी किंवा जिंकलेल्या जागांच्या संख्येशी संबंधित विशिष्ट निकष पूर्ण करणे आवश्यक आहे.

Q.13

नैऋत्य मान्सूनच्या दोन शाखा कोणत्या आहेत?

1. अरबी समुद्राची शाखा आणि बंगालच्या उपसागराची शाखा
2. अरबी समुद्र शाखा आणि हिंदी महासागर शाखा
3. बंगालचा उपसागर शाखा आणि हिंदी महासागर शाखा
4. अरेबियन गल्फ शाखा आणि बंगालच्या उपसागराची शाखा

Answer:

A

Sol:

नैऋत्य मान्सून:

- हंगामी वेळ: नैऋत्य मान्सून सामान्यतः जूनच्या सुरुवातीला सुरु होतो आणि सप्टेंबरच्या शेवटपर्यंत टिकतो.
- भौगोलिक व्याप्ती: हे भारत, बांगलादेश, भूतान, नेपाळ आणि पाकिस्तानच्या काही भागांसह भारतीय उपखंडावर परिणाम करते.
- मान्सून वारे: हे वारे दक्षिण गोलार्धातून उगम पावतात आणि उत्तरेकडे भारतीय उपखंडाकडे जातात.
- दोन शाखा: मान्सूनच्या दोन शाखा असतात -
- अरबी समुद्राची शाखा: केरळ, कर्नाटक आणि महाराष्ट्रासह भारताच्या पश्चिम किनारपट्टीला धडकते.
- बंगालच्या उपसागराची शाखा: बंगालच्या उपसागरातून प्रवास करते आणि ईशान्य राज्ये आणि पूर्व भारताला प्रभावित करते.
- मान्सून ट्रफ: वायव्येपासून बंगालच्या उपसागरापर्यंत पसरलेले कमी दाबाचे क्षेत्र, पावसाची तीव्रता आणि वितरणावर परिणाम करते.
- सप्टेंबरच्या सुरुवातीस वायव्य भारतातून सुरु होते आणि ऑक्टोबरच्या मध्यापर्यंत देशातून पूर्णपणे मागे जाते.

Q.14

कोणत्या राज्यात नमामि गोदा प्रकल्प प्रामुख्याने गोदावरी नदीच्या भागांना लक्ष्य करतो?

1. गुजरात
2. कर्नाटक
3. महाराष्ट्र
4. आंध्र प्रदेश

Answer:

C

Sol:

नमामि गोदा प्रकल्प:

- उद्दिष्ट: गोदावरी नदीचे पुनरुज्जीवन आणि स्वच्छता, प्रदूषण दूर करणे आणि जलस्रोतांचे संरक्षण करणे.
- आरंभ: मोठ्या "नमामि गंगे" उपक्रमाचा एक भाग म्हणून लाँच केले गेले जे भारतातील प्रमुख नद्यांच्या स्वच्छतेवर लक्ष केंद्रित करते.
- भौगोलिक व्याप्ती: प्रामुख्याने महाराष्ट्र राज्यातील गोदावरी नदीच्या भागांना लक्ष्य करते.

मुख्य घटक:

- प्रदूषण कमी करणे
- वनीकरण
- नदी किनारी विकास
- पाणी गुणवत्ता देखरेख

Q.15

नवीनतम QS वर्ल्ड युनिव्हर्सिटी रँकिंगनुसार कोणती संस्था आता भारतातील अव्वल क्रमांकावर आहे?

1. भारतीय तंत्रज्ञान संस्था दिल्ली (IIT-D)
2. इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स बंगलोर (IISc)
3. जवाहरलाल नेहरू विद्यापीठ (JNU)
4. इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी बॉम्बे (IIT-B)

Answer:

D

Sol:

- नवीनतम QS जागतिक विद्यापीठ क्रमवारीत, 61% भारतीय विद्यापीठांनी लक्षणीय सुधारणा दर्शविली आहे.
- इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी बॉम्बे (IIT-B) ही आता भारतातील सर्वोच्च क्रमांकाची संस्था आहे, जी जागतिक स्तरावर 149 व्या ते 118 व्या क्रमांकावर आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- मॅसॅच्युसेट्स इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी (MIT) ने सलग 13 व्या वर्षी जगातील सर्वोत्तम संस्था म्हणून आपले स्थान कायम ठेवले आहे.
- IIT-दिल्ली मध्ये देखील लक्षणीय वाढ झाली आहे, जागतिक स्तरावर 47 व्या क्रमांकाचे सुधारणा झाली आहे.
- 13 वर्षात प्रथमच IIT-B ने टॉप 150 मध्ये स्थान मिळवले आहे.

Q.1

कोणते देश आणि प्रदेश बायोफार्मास्युटिकल अलायन्सचा भाग आहेत?

1. दक्षिण कोरिया, चीन, युनायटेड स्टेट्स, जपान आणि युरोपियन युनियन
2. भारत, रशिया, युनायटेड स्टेट्स, जपान आणि युरोपियन युनियन
3. दक्षिण कोरिया, भारत, युनायटेड स्टेट्स, जपान आणि युरोपियन युनियन
4. दक्षिण कोरिया, भारत, युनायटेड स्टेट्स, जपान आणि ऑस्ट्रेलिया

Answer:

C

Sol:

- दक्षिण कोरिया, भारत, युनायटेड स्टेट्स, जपान आणि युरोपियन युनियन (EU) ने बायोफार्मास्युटिकल क्षेत्रात एक लवचिक पुरवठा साखळी तयार करण्यासाठी युती सुरु केली आहे.
- बायोफार्मास्युटिकल अलायन्सची उद्घाटन बैठक बायो इंटरनॅशनल कन्व्हेन्शन 2024 दरम्यान सॅन दि एगो येथे झाली.

बायोफार्मास्युटिकल अलायन्स बदल:

- उद्देश: कोविड-19 साथीच्या आजारादरम्यान जाणवलेल्या औषधांच्या पुरवठ्याच्या कमतरतेला प्रतिसाद म्हणून युतीची स्थापना करण्यात आली.
- समन्वय: सहभागी देश त्यांची जैव धोरणे, नियम आणि संशोधन आणि विकास समर्थन उपायांमध्ये समन्वय साधतील.
- सप्लाय चेन मॅपिंग: विश्वासार्हता आणि टिकाऊपणा

Weekly Quiz Compilation | Download Free PDF

वाढवण्यासाठी तपशीलवार फार्मास्युटिकल सप्लाय चेन मॅप तयार करण्याची त्यांची योजना आहे.

• विस्तार: सुरुवातीला दक्षिण कोरिया आणि यूएस यांनी स्थापन केलेल्या युतीचा विस्तार जपान, भारत आणि EU यांचा समावेश करण्यासाठी झाला.

Q.2

बायोफार्मास्युटिकल अलायन्सचा प्राथमिक उद्देश काय आहे?

1. सदस्य देशांमधील औषधी व्यापाराला चालना देण्यासाठी.
2. Covid-19 साथीच्या आजारारम्यान जाणवलेल्या औषधांच्या पुरवठ्याच्या कमतरतेला प्रतिसाद देणे.
3. सदस्य देशांमध्ये औषधांच्या किमती प्रमाणित करण्यासाठी.
4. उदयोन्मुख रोगांसाठी नवीन लस विकसित करणे.

Answer:

B

Sol:

• दक्षिण कोरिया, भारत, युनायटेड स्टेट्स, जपान आणि युरोपियन युनियन (EU) ने बायोफार्मास्युटिकल क्षेत्रात एक लवचिक पुरवठा साखळी तयार करण्यासाठी युती सुरु केली आहे.

• बायोफार्मास्युटिकल अलायन्सची उद्घाटन बैठक बायो इंटरनॅशनल कन्व्हेन्शन 2024 दरम्यान सॅन दि एगो येथे झाली. बायोफार्मास्युटिकल अलायन्स बद्दल:

• उद्देश: कोविड-19 साथीच्या आजारारम्यान जाणवलेल्या औषधांच्या पुरवठ्याच्या कमतरतेला प्रतिसाद म्हणून युतीची स्थापना करण्यात आली.

• समन्वय: सहभागी देश त्यांची जैव धोरणे, नियम आणि संशोधन आणि विकास समर्थन उपायांमध्ये समन्वय साधतील.

• सप्लाय चेन मॅपिंग: विश्वासार्हता आणि टिकाऊपणा वाढवण्यासाठी तपशीलवार फार्मास्युटिकल सप्लाय चेन मॅप तयार करण्याची त्यांची योजना आहे.

• विस्तार: सुरुवातीला दक्षिण कोरिया आणि यूएस यांनी स्थापन केलेल्या युतीचा विस्तार जपान, भारत आणि EU यांचा समावेश करण्यासाठी झाला.

Q.3

कोणत्या घटकाने भारतात विशेष श्रेणी दर्जा (SCS) सुरु केला?

1. पाचवा वित्त आयोग
2. नियोजन आयोग
3. राष्ट्रीय विकास परिषद
4. ग्रामीण विकास मंत्रालय

Answer:

A

Sol:

विशेष श्रेणी स्थिती (SCS):

• विशेष श्रेणी दर्जा (SCS) हे भारतातील भौगोलिक आणि सामाजिक-आर्थिक गैरसोयींचा सामना करणाऱ्या राज्यांना दिलेले वर्गीकरण आहे.

ऐतिहासिक पार्श्वभूमी:

• भारताच्या पाचव्या वित्त आयोगाने 1969 मध्ये सादर केले.
• सुरुवातीला तीन राज्यांना दिले: आसाम, नागालँड आणि जम्मू आणि काश्मीर.

SCS साठी निकष:

- डोंगराळ आणि अवघड प्रदेश.
- कमी लोकसंख्येची घनता आणि/किंवा मोठ्या प्रमाणात आदिवासी लोकसंख्या.
- शेजारील देशांच्या सीमेवर मोक्याचे स्थान.
- आर्थिक आणि पायाभूत सुविधांचे मागासलेपण.
- राज्याच्या वित्तव्यवस्थेचे अव्यवहार्य स्वरूप.

SCS असलेली राज्ये:

• आतापर्यंत, 11 राज्यांना SCS मंजूर करण्यात आला आहे: अरुणाचल प्रदेश, आसाम, हिमाचल प्रदेश, जम्मू आणि काश्मीर (आता दोन केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये विभागलेले), मणिपूर, मेघालय, मिझोराम, नागालँड, सिक्कीम, त्रिपुरा आणि उत्तराखंड.

Q.4

आतापर्यंत, किती राज्यांना विशेष श्रेणी दर्जा (SCS) प्रदान करण्यात आला आहे?

1. 9
2. 10
3. 11
4. 12

Answer:

C

Sol:

विशेष श्रेणी स्थिती (SCS):

• विशेष श्रेणी दर्जा (SCS) हे भारतातील भौगोलिक आणि सामाजिक-आर्थिक गैरसोयीचा सामना करणाऱ्या राज्यांना दिलेले वर्गीकरण आहे.

ऐतिहासिक पार्श्वभूमी:

• भारताच्या पाचव्या वित्त आयोगाने 1969 मध्ये सादर केले.
• सुरुवातीला तीन राज्यांना दिले: आसाम, नागालँड आणि जम्मू आणि काश्मीर.

SCS साठी निकष:

• डोंगराळ आणि अवघड प्रदेश.
• कमी लोकसंख्येची घनता आणि/किंवा मोठ्या प्रमाणात आदिवासी लोकसंख्या.
• शेजारील देशांच्या सीमेवर मोक्याचे स्थान.
• आर्थिक आणि पायाभूत सुविधांचे मागासलेपण.
• राज्याच्या वित्तव्यवस्थेचे अव्यवहार्य स्वरूप.

SCS असलेली राज्ये:

• आतापर्यंत, 11 राज्यांना SCS मंजूर करण्यात आला आहे: अरुणाचल प्रदेश, आसाम, हिमाचल प्रदेश, जम्मू आणि काश्मीर (आता दोन केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये विभागलेले), मणिपूर, मेघालय, मिझोराम, नागालँड, सिक्कीम, त्रिपुरा आणि उत्तराखंड.

Q.5

कोणत्या संस्थेने 'स्टेट ऑफ द ओशन रिपोर्ट' सुरू केला?

1. संयुक्त राष्ट्र पर्यावरण कार्यक्रम (UNEP)
2. आंतरराष्ट्रीय सागरी संघटना (IMO)
3. आंतरसरकारी समुद्रशास्त्रीय आयोग (IOC-UNESCO)
4. जागतिक हवामान संघटना (WMO)

Answer:

C

Sol:

• युनेस्कोचा 'स्टेट ऑफ ओशन रिपोर्ट, 2024' हवामान बदल आणि मानवी क्रियाकलापांमुळे जागतिक महासागरांसमोरील महत्वाच्या आव्हानांवर प्रकाश टाकतो.

• अहवाल आपल्या महासागरांच्या सद्य स्थितीबद्दल

महत्त्वपूर्ण अंतर्दृष्टी प्रदान करतो.

स्टेट ऑफ ओशन रिपोर्ट, 2024 बदल:

• UNESCO 'स्टेट ऑफ द ओशन रिपोर्ट' ची सुरुवात आंतरसरकारी समुद्रशास्त्रीय आयोगाने (IOC-UNESCO) 2022 च्या संयुक्त राष्ट्र महासागर परिषदेदरम्यान केली होती.

• हे महासागरांच्या सद्यस्थितीचे एक प्रवेशजोगी विहंगावलोकन प्रदान करते आणि शाश्वत विकासासाठी (2021-2030) UN दशकाच्या महासागर विज्ञानाच्या देखरेखीचे समर्थन करते.

• अप्पर ओशन वॉर्मिंग: वरच्या 2,000 मीटरच्या महासागरांनी लक्षणीय तापमानवाढ अनुभवली आहे.

ऊर्जा शोषण आणि प्रभाव:

• महासागर पृथ्वीवरील 90% अतिरिक्त ऊर्जा शोषून घेतात.
• यामुळे डीऑक्सीजनेशन वाढते, सागरी परिसंस्था आणि त्यांच्यावर अवलंबून असलेल्या मानवी अर्थव्यवस्थांना धोका निर्माण होतो.

महासागर आम्लीकरण:

• जागतिक स्तरावर, विशेषतः खुल्या महासागरात महासागराचे आम्लीकरण वाढत आहे.

समुद्र पातळी वाढ:

• 1993 पासून समुद्राच्या पातळीत सातत्याने वाढ होत आहे.

सागरी कार्बन डायऑक्साइड काढणे (mCDR):

• एमसीडीआर तंत्रज्ञानामध्ये रस वाढत आहे.

• त्यांचे पर्यावरणीय प्रभाव आणि परिणामकारकता

Q.6

युनेस्कोचा 'स्टेट ऑफ द ओशन रिपोर्ट' कधी सुरू करण्यात आला?

1. 2021 संयुक्त राष्ट्र महासागर परिषद
2. 2022 संयुक्त राष्ट्र महासागर परिषद
3. 2023 संयुक्त राष्ट्र महासागर परिषद
4. 2024 संयुक्त राष्ट्र महासागर परिषद

Answer:

B

Sol:

• युनेस्कोचा 'स्टेट ऑफ ओशन रिपोर्ट, 2024' हवामान बदल आणि मानवी क्रियाकलापांमुळे जागतिक महासागरांसमोरील महत्वाच्या आव्हानांवर प्रकाश टाकतो.

• अहवाल आपल्या महासागरांच्या सद्य स्थितीबद्दल महत्त्वपूर्ण अंतर्दृष्टी प्रदान करतो.

स्टेट ऑफ ओशन रिपोर्ट, 2024 बदल:

- UNESCO 'स्टेट ऑफ द ओशन रिपोर्ट' ची सुरुवात आंतरसरकारी समुद्रशास्त्रीय आयोगाने (IOC-UNESCO) 2022 च्या संयुक्त राष्ट्र महासागर परिषदेदरम्यान केली होती.
- हे महासागराच्या सद्यस्थितीचे एक प्रवेशजोगी विहंगावलोकन प्रदान करते आणि शाश्वत विकासासाठी (2021-2030) UN दशकाच्या महासागर विज्ञानाच्या देखरेखीचे समर्थन करते.
- अप्पर ओशन वॉर्मिंग: वरच्या 2,000 मीटरच्या महासागरांनी लक्षणीय तापमानवाढ अनुभवली आहे.
- ऊर्जा शोषण आणि प्रभाव:
 - महासागर पृथ्वीवरील 90% अतिरिक्त ऊर्जा शोषण घेतात.
 - यामुळे डीऑक्सीजनेशन वाढते, सागरी परिसंस्था आणि त्यांच्यावर अवलंबून असलेल्या मानवी अर्थव्यवस्थांना धोका निर्माण होतो.
- महासागर आम्लीकरण:
 - जागतिक स्तरावर, विशेषत: खुल्या महासागरात महासागराचे आम्लीकरण वाढत आहे.
- समुद्र पातळी वाढ:
 - 1993 पासून समुद्राच्या पातळीत सातत्याने वाढ होत आहे.
- सागरी कार्बन डायऑक्साइड काढणे (mCDR):
 - एमसीडीआर तंत्रज्ञानामध्ये रस वाढत आहे.
 - त्यांचे पर्यावरणीय प्रभाव आणि परिणामकारकता

Q.7

झिरकॉन क्रिस्टल स्टडीजमधील निष्कर्ष पृथ्वीच्या सुरुवातीच्या कोणत्या महत्त्वपूर्ण बाबींना आव्हान देतात?

1. पृथ्वीच्या सुरुवातीच्या वातावरणाबद्दलचे सिद्धांत.
2. पृथ्वीच्या सुरुवातीच्या चुंबकीय क्षेत्राचे सिद्धांत.
3. पृथ्वीच्या सुरुवातीच्या ज्वालामुखीय क्रियाकलापाबद्दलचे सिद्धांत.
4. पाण्याने झाकलेल्या पृथ्वीचे सिद्धांत.

Answer:

D

Sol:

- झिरकॉन क्रिस्टल्सच्या अभ्यासातून असे दिसून आले आहे की पृथ्वीवर पूर्वीच्या विचारापेक्षा पूर्वीच्या जीवनाला आधार देण्यासाठी परिस्थिती होती.
 - निष्कर्ष पाणी आणि जमिनीचा प्रारंभिक संवाद दर्शवतात.
 - हे पाण्याने झाकलेल्या पृथ्वीच्या सिद्धांतांना आव्हान देते.
- झिरकॉन खनिज बदल:
मुलभूत माहिती:

- प्रकार: नेसोसिलिकेट खनिज
- रासायनिक नाव: झिरकोनियम सिलिकेट
- रासायनिक सूत्र: ZrSiO₄
- गुणधर्म:
 - उच्च अपवर्तक निर्देशांक
 - मजबूत चमक
 - विविध रंगांमध्ये उद्भवते: स्पष्ट, हिरवा, लाल, पिवळा आणि तपकिरी
- महत्त्वपूर्ण निष्कर्ष:
 - ऑक्सिजन समस्थानिक:
 - लवकर पृथ्वीवर ताजे पाणी आणि कोरडी जमीन प्रकट करा.
 - संपूर्णपणे पाण्याने झाकलेल्या सुरुवातीच्या पृथ्वीच्या सिद्धांतांना आव्हान द्या.
 - कमीतकमी 4 अब्ज वर्षांपूर्वी कार्यरत जलचक्र दर्शवा, शक्यतो जीवनासाठी अनुकूल परिस्थिती निर्माण करेल.

Q.8

झिरकॉन कोणत्या प्रकारचे खनिज म्हणून वर्गीकृत आहे?

1. नेसोसिलिकेट
2. सल्फाइड
3. ऑक्साइड
4. कार्बोनेट

Answer:

A

Sol:

- झिरकॉन क्रिस्टल्सच्या अभ्यासातून असे दिसून आले आहे की पृथ्वीवर पूर्वीच्या विचारापेक्षा पूर्वीच्या जीवनाला आधार देण्यासाठी परिस्थिती होती.
 - निष्कर्ष पाणी आणि जमिनीचा प्रारंभिक संवाद दर्शवतात.
 - हे पाण्याने झाकलेल्या पृथ्वीच्या सिद्धांतांना आव्हान देते.
- झिरकॉन खनिज बदल:
मुलभूत माहिती:
- प्रकार: नेसोसिलिकेट खनिज
 - रासायनिक नाव: झिरकोनियम सिलिकेट
 - रासायनिक सूत्र: ZrSiO₄
 - गुणधर्म:
 - उच्च अपवर्तक निर्देशांक
 - मजबूत चमक
 - विविध रंगांमध्ये उद्भवते: स्पष्ट, हिरवा, लाल, पिवळा आणि तपकिरी

महत्त्वपूर्ण निष्कर्ष:

- ऑक्सिजन समस्थानिक:
- लवकर पृथ्वीवर ताजे पाणी आणि कोरडी जमीन प्रकट करा.
- संपूर्णपणे पाण्याने झाकलेल्या सुरुवातीच्या पृथ्वीच्या सिद्धांतांना आव्हान द्या.
- कमीतकमी 4 अब्ज वर्षांपूर्वी कार्यरत जलचक्र दर्शवा, शक्यतो जीवनासाठी अनुकूल परिस्थिती निर्माण करेल.

Q.9

"एअर ऑफ द एन्थ्रोपोसीन" प्रकल्पाचा मुख्य उद्देश काय आहे?

1. वायू प्रदूषणाचे चित्रण करणारी शिल्पे तयार करणे.
2. वायू प्रदूषणाची कल्पना करणे आणि गंभीर आरोग्य धोके हायलाइट करणे.
3. नवीन हवा शुद्धीकरण तंत्रज्ञान विकसित करणे.
4. कमी किमतीच्या वायू प्रदूषण सेन्सरच्या विक्रीला प्रोत्साहन देणे.

Answer:

B

Sol:

- "एअर ऑफ द एन्थ्रोपोसीन" प्रकल्प भारत, इथिओपिया आणि यूके मधील वायू प्रदूषणाची कल्पना करण्यासाठी प्रकाश पेंटिंगचा वापर करतो, गंभीर आरोग्य धोक्यांवर प्रकाश टाकतो आणि हवेच्या गुणवत्तेवर जागतिक चर्चा सुरु करतो.
- द एअर ऑफ द एन्थ्रोपोसीन प्रकल्पाबद्दल:
- "एअर ऑफ द एन्थ्रोपोसीन" प्रकल्प हा एक आंतरराष्ट्रीय उपक्रम आहे जो वायू प्रदूषणाची कल्पना करण्यासाठी कला आणि विज्ञानाची जोड देतो.
- वायू प्रदूषणाचा फोटोग्राफिक पुरावा तयार करण्यासाठी कलाकार आणि संशोधकांनी डिजिटल लाइट पेंटिंग तंत्र आणि कमी किमतीच्या वायु प्रदूषण सेन्सरचा वापर करून सहकार्य केले.

Q.10

वायुप्रदूषणाची कल्पना करण्यासाठी "एअर ऑफ द एन्थ्रोपोसीन" प्रकल्पात कोणती तंत्रे वापरली जातात?

1. डिजिटल लाइट पेंटिंग आणि कमी किमतीचे वायु प्रदूषण सेन्सर
2. पारंपारिक चित्रकला आणि शिल्पकला
3. आभासी वास्तव आणि 3D प्रिंटिंग
4. ॲनिमेशन आणि ग्राफिक डिझाइन

Answer:

A

Sol:

- "एअर ऑफ द एन्थ्रोपोसीन" प्रकल्प भारत, इथिओपिया आणि यूके मधील वायू प्रदूषणाची कल्पना करण्यासाठी प्रकाश पेंटिंगचा वापर करतो, गंभीर आरोग्य धोक्यांवर प्रकाश टाकतो आणि हवेच्या गुणवत्तेवर जागतिक चर्चा सुरु करतो.
- द एअर ऑफ द एन्थ्रोपोसीन प्रकल्पाबद्दल:
- "एअर ऑफ द एन्थ्रोपोसीन" प्रकल्प हा एक आंतरराष्ट्रीय उपक्रम आहे जो वायू प्रदूषणाची कल्पना करण्यासाठी कला आणि विज्ञानाची जोड देतो.
- वायू प्रदूषणाचा फोटोग्राफिक पुरावा तयार करण्यासाठी कलाकार आणि संशोधकांनी डिजिटल लाइट पेंटिंग तंत्र आणि कमी किमतीच्या वायु प्रदूषण सेन्सरचा वापर करून सहकार्य केले.

Q.11

CITES चे सचिवालय कोठे आहे?

1. न्यूयॉर्क
2. लंडन
3. पॅरिस
4. जिनिव्हा

Answer:

D

Sol:

CITES:

- CITES हा वन्य प्राणी आणि वनस्पतींच्या नमुन्यांमधील आंतरराष्ट्रीय व्यापार त्यांच्या अस्तित्वाला धोका पोहोचणार नाही याची खात्री करण्याच्या उद्देशाने सरकारांमधील

आंतरराष्ट्रीय करार आहे.

अधिवेशनात तीन परिशिष्ट आहेत, प्रत्येक भिन्न पातळीचे संरक्षण प्रदान करते:

- परिशिष्ट I: प्रजाती नष्ट होण्याचा धोका आहे. या प्रजातींच्या नमुन्यांचा व्यापार केवळ अपवादात्मक परिस्थितीतच करण्यास परवानगी आहे.
- परिशिष्ट II: प्रजाती नष्ट होण्याचा धोका नाही, परंतु त्यांच्या अस्तित्वाशी विसंगत वापर टाळण्यासाठी व्यापार नियंत्रित करणे आवश्यक आहे.
- परिशिष्ट III: किमान एका देशात संरक्षित असलेल्या प्रजाती, ज्यांनी इतर CITES पक्षांना व्यापार नियंत्रित करण्यासाठी मदत मागितली आहे.
- CITES चे प्रशासित सचिवालयाद्वारे केले जाते, जे स्विट्झर्लंडमधील जिनिव्हा येथे आहे.

Q.12

कोणत्या संस्थेने 2024-25 या आर्थिक वर्षासाठी आपला पहिला-वहिला हवामान अर्थसंकल्प अहवाल प्रकाशित केला आहे?

1. नवी दिल्ली नगर परिषद (NDMC)
2. बृहन्मुंबई महानगरपालिका (BMC)
3. चॅन्नई महानगरपालिका
4. कोलकाता महानगरपालिका

Answer:

B

Sol:

• बृहन्मुंबई महानगरपालिका (BMC) ने 2024-25 या आर्थिक वर्षासाठी आपला पहिला-वहिला हवामान अंदाजपत्रक अहवाल प्रकाशित केला आहे, ज्याला ग्रीन बजेट बुक देखील म्हटले जाते.

• ओस्लो, लंडन आणि न्यू यॉर्क नंतर हवामान अंदाजपत्रक सादर करणारे मुंबई हे जागतिक स्तरावर चौथे शहर बनले असल्याने हे एक महत्त्वाचे पाऊल आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- मुंबईतील हवामान बदलाच्या आव्हानांना तोंड देण्यासाठी प्रशासन यंत्रणा मजबूत करण्याचे उद्दिष्ट या अर्थसंकल्पात आहे.
- मुंबई क्लायमेट अॅक्शन प्लॅन (MCAP) मधील वचनबद्धतेनुसार BMC मुंबईची ग्रीनहाऊस गॅस उत्सर्जन यादी देखील अपडेट करत आहे.
- बीएमसीचा हा उपक्रम हवामान बदल आणि त्याचे शहरावर

होणारे परिणाम हाताळण्याच्या दिशेने एक महत्त्वपूर्ण पाऊल आहे.

Q.13

MCAP नुसार निव्वळ-शून्य कार्बन उत्सर्जन साध्य करण्यासाठी मुंबईसाठी कोणते लक्ष्य वर्ष आहे?

1. 2030
2. 2040
3. 2050
4. 2060

Answer:

C

Sol:

• बृहन्मुंबई महानगरपालिका (BMC) ने 2024-25 या आर्थिक वर्षासाठी आपला पहिला-वहिला हवामान अंदाजपत्रक अहवाल प्रकाशित केला आहे, ज्याला ग्रीन बजेट बुक देखील म्हटले जाते.

• ओस्लो, लंडन आणि न्यू यॉर्क नंतर हवामान अंदाजपत्रक सादर करणारे मुंबई हे जागतिक स्तरावर चौथे शहर बनले असल्याने हे एक महत्त्वाचे पाऊल आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- मुंबईतील हवामान बदलाच्या आव्हानांना तोंड देण्यासाठी प्रशासन यंत्रणा मजबूत करण्याचे उद्दिष्ट या अर्थसंकल्पात आहे.
- मुंबई क्लायमेट अॅक्शन प्लॅन (MCAP) मधील वचनबद्धतेनुसार BMC मुंबईची ग्रीनहाऊस गॅस उत्सर्जन यादी देखील अपडेट करत आहे.
- बीएमसीचा हा उपक्रम हवामान बदल आणि त्याचे शहरावर होणारे परिणाम हाताळण्याच्या दिशेने एक महत्त्वपूर्ण पाऊल आहे.

Q.14

कस्तुरबा गांधी बालिका विद्यालय (KGBV) योजनेचा मुख्य उद्देश काय आहे?

1. मुला-मुलींना व्यावसायिक प्रशिक्षण देणे
2. वंचित पार्श्वभूमीतील मुलींमध्ये शिक्षणाचा प्रसार करणे

3. शहरी भागातील विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती देणे
4. महानगरांमध्ये नवीन शाळा बांधणे

Answer:

B

Sol:

• महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषदेने (MPSP) 43 सरकारी 'कस्तुरबा गांधी बालिका विद्यालय' (KGBV) मुलींच्या शाळा बंद करण्याचा प्रस्ताव दिला आहे.

KGBV बंददल:

• KGBV ही एक निवासी शाळा योजना आहे जी भारत सरकारने वंचित पार्श्वभूमीतील, विशेषतः SC, ST, OBC आणि अल्पसंख्याक समुदायातील मुलींमध्ये शिक्षणाला प्रोत्साहन देण्यासाठी सुरु केली आहे.

• लॉन्च वर्ष: ही योजना जुलै 2004 मध्ये सुरु करण्यात आली.
• उद्देश: शैक्षणिकदृष्ट्या मागासलेल्या गटातील मुलींना दर्जेदार शिक्षण आणि निवासी सुविधा उपलब्ध करून देणे, जेथे महिला साक्षरता कमी आहे.

लक्ष्य गट:

• समाजातील वंचित घटकांतील मुली.
• एस सी, एस टी, ओबीसी आणि अल्पसंख्याक समाजातील मुली.
• ज्या मुली शाळाबाह्य आहेत किंवा प्राथमिक शिक्षण पूर्ण करण्यापूर्वीच शिक्षण सोडले आहे.

कव्हर केलेले ग्रेड स्तर: इयत्ता 6 ते 12.

अंमलबजावणी: ही योजना शिक्षण मंत्रालय राज्य सरकारांच्या सहकार्याने राबवते.

Q.15

मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण (MMRDA) चे अध्यक्ष कोण आहेत?

1. महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री
2. मुंबईचे महापौर
3. BMC चे महापालिका आयुक्त
4. नगरविकास मंत्री

Answer:

A

Sol:

• कांजूरमार्ग डेपोच्या पलीकडे मेट्रो 6 च्या विस्तारासाठी जमीन संपादन करण्यात मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण (MMRDA) समोर महत्त्वपूर्ण आव्हाने आहेत.

एमएमआरडीए बंददल:

• स्थापना: 1975

• अधिकार क्षेत्र: मुंबई महानगर प्रदेश (MMR)

• मुख्यालय: वांद्रे-कुर्ला कॉम्प्लेक्स, मुंबई

• अध्यक्ष : महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री

• उद्दिष्ट: मुंबई महानगर प्रदेशाच्या विकासासाठी धोरणे आणि प्रकल्पांची योजना, प्रचार आणि अंमलबजावणी करणे.

कार्ये:

• शहरी नियोजन आणि विकास

• पायाभूत सुविधांचा विकास (रस्ते, पूल, मेट्रो इ.)